HISTORIETIMEN

10 historier · 10 fortællinger

Af Michael Larsen

Til 7.C

HISTORIETIMEN

Om denne bog

Ti fortællinger om det, vi gør, når der ikke findes et enkelt svar. Læs afsnittene i rækkefølge. Ved hvert valgstop undersøger du mulige handlinger. Sæt ring om en mulighed, eller skriv din egen, og brug spørgsmålene til at begrunde og udfordre din tanke. Historien fortsætter i ét fælles forløb, som du gerne må være uenig i. Du kan ændre mening, når du får nye oplysninger.

Efter hver historie finder du spørgsmål til samtale, fortolkning og skriftlig refleksion. Der er ikke en facitliste. Henvis gerne til konkrete steder i teksten, når du begrunder dine tanker.

Til 7.C

Idé og koncept · Forfatter · Udgiver: Michael Larsen

© 2026 Michael Larsen

INDHOLD

Indholdsfortegnelse

01 Den tomme stol 4

02 Skærmbilledet 22

03 Det sidste ord 36

04 Det, du ikke måtte se 50

05 Når man bliver valgt fra 64

06 Bare for sjov? 78

07 Videoen 92

08 Hvis du siger det, er vi færdige 106

09 Den nye version af dig 120

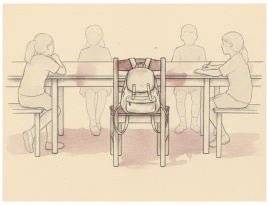
10 Svarene i mappen 134

Hver fortælling har læseafsnit, valgstop og spørgsmål til efterrefleksion.

FORTÆLLING 01 · VENSKAB

Den tomme stol

Af Michael Larsen

En plads er tom ved bordet. Alle ser det. Ingen siger noget.

01 Mandag

Efter idræt er kantinens ruder duggede. En stol skraber mod gulvet, og nogen råber efter ketchup. Du får øje på Mads ved det sædvanlige bord. Aya har allerede skubbet et glas hen til din plads. Tobias er i gang med at forklare noget med begge hænder.

På stolen ved siden af Mads ligger hans sorte sportstaske. Freja kommer ind med en bakke. Hun løfter hånden, som om

hun vil vinke, men lader den falde igen. Mads ser hende. Så trækker han taskens rem op fra gulvet og lægger den oven på tasken.

Freja drejer mod et andet bord. Du bliver stående med din madpakke i hånden, indtil Aya siger dit navn.

02 Det lille blik

Du sætter dig. Mads fortæller om sin lillebror, der har kaldt en airfryer for en hårtørrer til pommes frites. Tobias griner så voldsomt, at han må sætte sit glas fra sig. Du griner også. Historien er faktisk sjov.

Hen over Mads' skulder kan du se Freja. Hun sidder ved vinduet og forsøger at åbne et låg. Sidste mandag ville hun have rakt det til Tobias og sagt, at nu kunne hans styrketræning endelig bruges til noget.

Aya følger dit blik. Et øjeblik ser I på hinanden. Så spørger hun, om der er matematik efter pausen. Du ved, at hun kender svaret.

03 Tasken

Tasken har en våd plet i bunden. Der er god plads til den under bordet. Mads holder den ene fod mod stolens ben, og du kan ikke lade være med at lægge mærke til det.

I fredags gik han og Freja hver sin vej efter sidste time. Dengang troede du bare, at de skulle noget forskelligt. Nu husker du, at Freja havde røde kinder, selv om det var koldt.

Du kunne flytte tasken. Du kunne spørge. Du kunne også spise din mad og håbe, at nogen med bedre styr på historien gjorde noget. Tobias begynder på endnu en joke. Der er kun få sekunder, før det bliver svært at bryde ind.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg flytter tasken og kalder på Freja

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du invitere Freja uden at beslutte for hende? Hvad ville du gøre, hvis hun sagde nej?

2. Jeg spørger Mads, hvorfor tasken ligger der

   Dine tanker ved valget: Hvad håber du at få at vide ved at spørge Mads? Hvordan kan dit spørgsmål høres af Freja?

3. Jeg gør ikke noget endnu

   Dine tanker ved valget: Hvad venter du på at få klarhed over? Hvor længe kan du vente, før ventetiden får betydning for Freja?

Mit valg og min begrundelse:

04 Fredag

Efter dansk venter Aya ved din knage. Hun piller ved lynlåsen i sin jakke, mens de andre går forbi.

»Det er på grund af chatten i fredags,« siger hun.

Mads havde delt et billede af en elev fra parallelklassen og skrevet noget om hans tøj. Flere havde bygget videre på

joken. Freja havde først skrevet »stop nu« og senere vist beskederne til en lærer.

»Mads siger, hun sladrede.« Aya sænker stemmen. »Jeg var faktisk glad for, at hun gjorde det.«

Du spørger, om hun har sagt det til Mads. Hun trækker lynlåsen helt op, selv om I stadig står indenfor. »Det er nemmere at sige til dig.«

05 To sandheder

Freja står ved vandautomaten. Da du kommer hen, slipper hun knappen for tidligt, og flasken er kun halvt fuld.

»Han skrev, at det bare var en joke. Men der kom jo flere hele tiden,« siger hun. »Jeg vidste ikke, hvordan jeg skulle få det til at stoppe.«

Senere møder du Mads ved cyklerne. Han skubber sin hjelm frem og tilbage på styret.

»Læreren læste det højt. Mine egne ord. Langsomt.« Han ser væk. »Som om jeg var sådan et menneske.«

Du husker billedet, selv om du helst ville have glemt det. Du husker også, at Mads ventede med dig i regnen, da din cykel punkterede. Det er den samme person.

06 Loyalitet

På vej hjem tænker du på det, Mads sagde: Man skal kunne stole på sine venner. Engang dækkede han over dig, da du havde glemt jeres aftale. Det var rart dengang. Du slap for at stå alene med en fejl.

Men eleven på billedet var ikke med til at lave aftalen om, at venner beskytter hinanden. Han var bare den, der blev skrevet om.

Du forestiller dig, at Mads havde stoppet, da Freja bad ham om det. Ville hun så have haft brug for læreren? Du kan ikke vide det. Og hvad skulle hun gøre, mens hun ventede på, at han måske selv forstod det?

Hvilken tanke ligger tættest på din? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. En god ven siger fra, også når det er ubehageligt

   Dine tanker ved valget: Hvordan ville du sige fra over for en ven, du gerne vil beholde? Hvad ville gøre det svært?

2. Man bør først tale med sin ven, før man går til en voksen

   Dine tanker ved valget: Hvornår er der tid til en privat samtale først? Hvilke tegn kunne få dig til at søge hjælp med det samme?

3. Det afhænger af, hvor alvorligt det er

   Dine tanker ved valget: Hvad skal tælle som alvorligt, og for hvem? Ville Freja og Mads sætte grænsen samme sted?

Mit valg og min begrundelse:

07 Gruppechatten

Telefonen lyser på bordet ved siden af dine lektier. Freja har skrevet i klassechatten: »Bare rolig. Jeg har forstået beskeden.«

Der står ikke noget om en stol. Alligevel kan du se tasken for dig.

En grinende emoji fra Mads kommer frem under hendes besked. Så endnu en fra en anden. Tobias skriver noget om morgendagens kamp. Aya er online, men skriver ikke.

Du åbner tastaturet. »Det var ikke alle, der …« Du sletter ordene. Du var der jo også. I stedet læser du Frejas sætning igen, først vredt, så træt. Du ved ikke, hvilken stemme hun skrev den med.

08 Publikum

Næste morgen spørger en fra parallelklassen, om Freja og Mads er blevet uvenner. Han har ikke set det oprindelige billede. Han har fået et skærmbillede af beskeden fra i går.

»Hun virker ret dramatisk,« siger han.

Du får lyst til at forklare hele forløbet, men klokken ringer, før du har fundet en begyndelse. På vej ind ser du, at han allerede fortæller noget videre.

Inde i klassen ligger Frejas telefon med skærmen nedad. Mads taler højere end sædvanligt. Du kan ikke afgøre, om han er ligeglad, eller om han prøver at lyde sådan. Historien er nu nået mennesker, som aldrig har siddet ved jeres bord.

09 Et svar

I frokostpausen finder du Frejas navn i dine kontakter. Det ville være let at skrive, at du ikke er enig med Mads. Du kunne gøre det herfra, uden at nogen ved bordet opdagede det.

Men hvad ville hun kunne bruge det til, hvis stolen igen var optaget i morgen?

Du åbner også klassechatten. En offentlig besked kunne ændre stemningen. Den kunne også blive endnu et skærmbillede, hvor Freja skulle se andre diskutere hende.

Aya spørger, om du kommer med udenfor. Du holder telefonen lidt tættere ind til dig. Du har endnu ikke spurgt Freja, hvilken slags hjælp hun faktisk ønsker.

Hvad ville du vælge? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Skrive privat til Freja

   Dine tanker ved valget: Hvad kunne en privat besked give Freja? Hvad ville den ikke ændre ved bordet næste dag?

2. Skrive roligt i gruppechatten

   Dine tanker ved valget: Hvilke ord kunne skabe plads til Freja uden at gøre hende til et samtaleemne for hele klassen?

3. Vente og tage det op i skolen

> Dine tanker ved valget: Hvad kunne du gøre, mens du venter? Hvordan ville Freja vide, at din stilhed ikke betyder ligegyldighed?

Mit valg og min begrundelse:

10 Tirsdag

Tirsdag ligger tasken under bordet. Stolen er fri. Mads nævner det selv, da Freja går forbi.

»Se. Hun gider jo ikke engang.«

Han siger det til Tobias, men ser på dig. Du åbner munden og lukker den igen. Freja har allerede sat sig ved vinduet. Hun har taget høretelefoner på, selv om den ene ledning hænger løst.

Du tænker på, hvor lidt der skal til for at spørge, om en plads er ledig, når man regner med et ja. Og hvor langt der kan føles hen til den samme stol, hvis man allerede én gang har stået med sin bakke og ønsket sig usynlig.

11 Samtalen

I klassens time tegner læreren en cirkel på tavlen. Hun spørger, hvad der får en klasse til at føles som et fællesskab.

»Man kan ikke tvinge folk til at være venner,« siger Mads.

»Nej,« svarer læreren. Hun venter lidt. »Hvad kan man så forvente af hinanden?«

Freja tegner en lille firkant på sit papir. Du holder øje med blyanten, som om den kunne fortælle dig, om hun ønsker, at nogen nævner frokostbordet. Læreren beder jer tale to og to. Mads vender sig mod dig med det samme.

»Du forstår godt, hvad jeg mener, ikke?« Hans stemme er lavere nu. Det lyder næsten som en bøn.

12 Grænsen

Efter timen bliver Mads stående i døren, så du må standse ved siden af ham. De andre presser sig forbi.

»Er du på hendes side eller min?«

Du kan høre boldene fra skolegården gennem det åbne vindue. Mads venter. Han ligner ikke en, der har lyst til et langt svar.

I kender hinandens familier. I har sovet i telt i hans have og været vågne halvdelen af natten. Du vil ikke miste alt det. Men du får heller ikke lyst til at gå tilbage til bordet, hvis prisen er, at du aldrig må sige ham imod.

»Det er ikke så enkelt,« begynder du. Hans ansigt lukker sig en smule.

Hvad svarer du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg er ikke på en side. Jeg prøver at forstå begge

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du vise, at du lytter til begge, og samtidig tage stilling til konkrete handlinger?

2. Jeg synes, Freja gjorde det rigtige

   Dine tanker ved valget: Hvilke grunde ville du give Mads? Er der noget i Frejas fremgangsmåde, du stadig er i tvivl om?

3. Jeg synes, vi skal tale om, hvad der skete, ikke hvem der er god eller dårlig

   Dine tanker ved valget: Hvilken handling ville du begynde med at tale om? Hvad kan du overse, hvis du kun taler om handlinger?

Mit valg og min begrundelse:

13 Noget ændrer sig

Onsdag finder du Freja på biblioteket. Bogen foran hende ligger åben på en side med et kort. Hun kører fingeren langs en flod uden at vende blad.

»Du behøver ikke komme herind, bare fordi jeg sidder alene,« siger hun.

Du sætter dig på stolen overfor. Det tager lidt tid, før hun ser op.

»Jeg vil bare gerne vide, om folk faktisk gider mig. Ikke om de har fået besked på det.«

Du havde forestillet dig, at en invitation ville være en enkel løsning. Nu kan du høre, at også den kan blive vanskelig. »Vil du helst have, jeg går?« spørger du.

Freja ryster på hovedet og skubber bogen lidt til siden.

14 Den anden side

Mads venter ved boldbanen, mens de andre henter vand. Han sparker til en lille sten.

»Jeg ved godt, beskeden var dum,« siger han. »Men nu er det, som om det er det eneste, folk ved om mig.«

Du spørger, om han har sagt det til Freja. Han laver en bevægelse med hånden.

»Hun tror bare, jeg vil have ondt af mig selv.«

Måske har han ret i, at det er svært at sige. Du tænker samtidig på, at Freja sidder alene, mens han er bange for andres blik. Du kunne fortælle ham, at han ikke er et dårligt menneske. Du kunne også spørge, hvad han vil gøre ved stolen i morgen.

15 Tobias siger noget

Tobias følges med dig til bussen. Normalt fortæller han noget hele vejen. I dag sparker han til de våde blade langs fortovet.

»Jeg synes altså heller ikke, det er fedt,« siger han til sidst.

Du spørger, hvorfor han aldrig siger noget ved bordet.

»Kan du huske sidste år? Da de blev ved med at kalde mig lærerens hund?«

Det kan du. Du havde næsten glemt, hvor længe det varede. Tobias siger, at han ikke orker at blive den næste, alle holder øje med.

Bussen kommer rundt om hjørnet. Han spørger, om du vil stå sammen med ham næste gang, hvis han siger noget. Han kigger først på dig, da han har spurgt.

16 Ayas valg

Aya viser dig en besked fra Freja: »Tak fordi du skrev i går.« Der er et lille hjerte bagefter.

»Så det hjælper jo,« siger Aya.

Du nikker. Hjertet er ikke ingenting. Freja har haft nogen at skrive med, når skoledagen sluttede. Men Aya siger også, at hun helst ikke vil have, at Mads opdager beskederne.

I står uden for biblioteket. Gennem ruden kan I se Freja lægge sin bog i tasken. Du får lyst til at vinke hende hen og spørge, hvad hun har brug for. Så tænker du, at det måske også er endnu en samtale, hun skal forklare sig i, mens andre beslutter, hvordan de vil hjælpe.

Er privat støtte nok? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Ja, hvis det er det, Freja har brug for

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du finde ud af, om privat støtte er nok for Freja? Hvad kan gruppen stadig have brug for at ændre?

2. Nej, nogen må også sige fra i fællesskabet

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne synlig støtte se ud uden at udstille Freja? Hvem kunne hjælpe dig med at gøre det?

3. Man bør spørge Freja, hvad hun ønsker

   Dine tanker ved valget: Hvad ville du gøre, hvis Freja bad dig om slet ikke at blande dig? Hvilket ansvar ville du stadig føle?

Mit valg og min begrundelse:

17 En besked uden navn

Torsdag skriver klasselæreren, at I skal arbejde med digital kommunikation næste dag. Der står ingen navne. Allerede fem minutter senere spørger nogen i chatten, om det er »på grund af det der«.

Freja svarer ikke. Mads skriver, at voksne altid gør alting større.

Du tænker på cirklen på tavlen. Samtalen var ikke forkert, men ingen behøvede at nævne tasken. Alle kunne svare rigtigt om fællesskab og bagefter gå hen til det samme bord.

Du åbner lærerens besked igen. Hun skriver også, at man gerne må tale med hende alene først. Du havde ikke lagt mærke til den sætning, da du læste beskeden første gang.

18 Hvad er fællesskab?

Fredag står der tre ord på tavlen: venskab, fællesskab, ansvar. Læreren beder jer skrive en situation under hvert ord.

Aya skriver »at gemme en plads«. Tobias læser det og spørger, om det er venskab eller fællesskab. Aya svarer ikke med det samme.

»Det kommer vel an på, hvem der bliver plads til,« siger han.

Mads sidder med armene over kors. Freja løfter hovedet. Ingen ved, om Tobias mener jeres bord, men du ved, hvor meget det har kostet ham at sige noget, der kan forstås sådan.

Du ser på dit eget tomme papir. Et princip er let at skrive. Du prøver at forestille dig, hvordan det ville se ud mellem madpakkerne.

Hvilken sætning er vigtigst? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Ingen har krav på at være alles ven

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan man værne om retten til at vælge venner og samtidig undgå, at nogen systematisk holdes udenfor?

2. Alle har krav på at blive behandlet som en del af fællesskabet

   Dine tanker ved valget: Hvordan ser tilhørsforhold ud i helt konkrete handlinger? Hvad ville være anderledes ved jeres bord?

3. Ansvar opstår også, når man bare ser på

   Dine tanker ved valget: Hvad kan en tilskuer realistisk gøre, når vedkommende selv er bange? Hvornår er der brug for hjælp fra andre?

Mit valg og min begrundelse:

---

19 Før frokost

Da timen slutter, er der ikke kommet en undskyldning fra Mads. Freja pakker langsomt sammen. Læreren går hen og siger noget lavt til hende, som du ikke prøver at høre.

Ude på gangen spørger Tobias, om I skal gå sammen til frokost. Han spørger højt nok til, at Aya kan høre det. Hun nikker og bliver stående i stedet for at følge efter Mads.

Du får et lille håb om, at det bliver anderledes. Så mærker du, hvor hurtigt du ønsker en pæn slutning. Freja skylder jer

ikke at blive glad i dag, bare fordi I endelig har fået mod til at vente på hende.

20 Stolen

I kantinen er ruderne klare denne gang. Der er to ledige stole. Freja standser med sin bakke nogle skridt fra bordet.

Mads ser på hende. Hans taske ligger under stolen, og han skubber den længere ind med foden. Aya flytter sit glas. Tobias trækker vejret ind, men siger ikke noget endnu.

Freja kigger ikke efter tasken. Hun ser på jeres ansigter.

Du kan huske mandagens latter og fredagens besked. Du ved noget om Mads' skam og Tobias' frygt. Ingen af delene fortæller dig præcis, hvad Freja har brug for nu.

Stolen er ledig. Det har den været før.

Du lægger hånden på ryglænet. Hvad skal der ske, før en ledig plads også føles som en invitation?

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvornår bliver loyalitet til medansvar?

2. Hvilke steder i historien kan du se, at Freja gradvist trækker sig fra fællesskabet?

3. Hvordan ændrer din forståelse af Mads sig, da du hører om hans skam?

4. Hvordan ændrer din forståelse af Tobias sig, da han fortæller om sin frygt?

5. Er tavshed neutral, når nogen bliver holdt udenfor? Begrund med mindst to steder i teksten.

6. Hvad er forskellen på venskab og retten til at høre til i et klassefællesskab?

7. Skriv en sætning, du kunne sige ved bordet, som både er tydelig og ikke angriber nogen.

8. Skriv scenen med den sidste stol om fra Frejas eller Mads' synsvinkel. Hvilke detaljer ville personen lægge mærke til?

9. Sammenlign stolen mandag, tirsdag og fredag. Hvad ændrer sig fysisk, og hvad ændrer sig i dens betydning?

10. Hvorfor kan fortælleren le af Mads og samtidig være urolig? Find en detalje, der understøtter din fortolkning.

FORTÆLLING 02 · KÆRESTER

Skærmbilledet

Af Michael Larsen

En privat besked bliver til et billede. Et billede bliver til en hel klasses sag.

01 Beskeden

Klokken er 22.47. Du har slukket lyset, men ligger stadig og scroller, da Noahs navn dukker op. »Jeg ved ikke helt, hvordan jeg skal sige det, men jeg tror, jeg er ret vild med dig.«

Du læser beskeden tre gange. I eftermiddags lånte han din blyant og glemte at give den tilbage. Du havde ikke tænkt

noget særligt ved det. Nu kommer du til at tænke på alt, hvad han gjorde.

Du skriver »ej« og sletter det. Skriver et hjerte og sletter også det. Telefonen føles pludselig for lille til et svar, der både skal være venligt og sandt.

02 Alma

Næste morgen ved Alma straks, at der er noget. Hun skubber sin stol hen til din, før du har taget jakken af.

»Du ser ud, som om du har været vågen hele natten.«

Du fortæller, at Noah har skrevet noget vigtigt. Alma lægger hånden for munden og smiler. »Ej, vis mig det.«

Hun var den, du ringede til, da dine forældre skændtes sidste vinter. Hun sad i telefonen med dig uden at kræve en forklaring. Det føles underligt at gemme skærmen for netop hende.

»Jeg siger det selvfølgelig ikke til nogen,« siger hun. »Jeg vil bare hjælpe.«

03 Skærmen

Du åbner samtalen. Noah har ikke skrevet igen. Under din korte besked om, at du har brug for at tænke, står der »set«.

Alma læner sig frem. Du drejer telefonen en smule tilbage mod dig selv.

»Stoler du ikke på mig?« spørger hun. Hun siger det let, men smilet er blevet mindre.

Du har brug for hendes råd. Samtidig står Noahs ord her præcis, som han skrev dem sent i går. Hans tøven. Det lille »tror«. Du kunne fortælle Alma, hvad du selv er i tvivl om, uden at vise hende hele samtalen. Men vil hun forstå dig lige så godt, hvis hun ikke ser den?

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg viser Alma beskeden

   Dine tanker ved valget: Hvad ønsker du hjælp til, og hvilke detaljer behøver Alma for at hjælpe? Hvad ville Noah måske ønske, du overvejede først?

2. Jeg fortæller med mine egne ord, hvad Noah skrev

   Dine tanker ved valget: Hvilke dele af oplevelsen er dine at fortælle? Kan en mundtlig gengivelse også udlevere Noah?

3. Jeg siger, at jeg ikke vil dele det endnu

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du sætte grænsen og samtidig vise Alma, at du værdsætter hende? Hvad kunne du dele i stedet?

Mit valg og min begrundelse:

04 Et screenshot

I frikvarteret spørger Alma igen. Denne gang vil hun gerne have et screenshot, som Sara kan hjælpe med at fortolke. »Hun ved altså mere om sådan noget,« siger hun.

Du spørger, hvorfor Sara skal kende de præcise ord.

Alma trækker på skuldrene. »Ellers kan man jo ikke vide, hvad han mener.«

En bold rammer hegnet bag jer. Du ser Noah på den anden side af banen. Han løfter hånden til hilsen, men kigger hurtigt væk. Du kan ikke vide, hvad han mener ved at se på ham. Du er heller ikke sikker på, at flere mennesker omkring en skærm ville vide det.

05 Din egen tvivl

I matematik spørger Noah, om du har et viskelæder. Han taler helt normalt. Det gør situationen lettere og mærkeligere på samme tid.

Du kan godt lide, at han husker små ting, du har fortalt. Du glæder dig ofte til at se ham. Men da du forestiller dig, at klassen kalder jer kærester, får du lyst til at trække dig.

Måske er det klassen, du er bange for. Måske er det et svar, du endnu ikke har.

Du vil gerne tale med nogen, der ikke bliver såret af din tvivl. Du vil bare ikke have, at Noahs modige besked bliver prisen for den hjælp.

06 Grænsen

Om eftermiddagen prøver du at formulere dit problem uden at nævne Noah. »Hvis en, man er glad for, er forelsket i en …« skriver du til Alma.

Det ser kunstigt ud. Hun ved jo allerede, hvem du mener.

Du kan ikke viske ham ud af din egen oplevelse. Men du kan måske vælge, hvilke detaljer du giver videre, og hvem du giver dem til. Du tænker på, om du selv ville ønske at blive spurgt, før nogen viste en sårbar besked frem.

Så kommer en anden tanke: Skal man bede den, der venter på ens svar, om lov til at få hjælp til at finde det?

Hvad virker mest rimeligt? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg må gerne søge råd, men uden at dele hans besked ordret

   Dine tanker ved valget: Hvordan ville du søge råd uden at gøre Noah genkendelig for flere end nødvendigt? Hvilke detaljer kan undværes?

2. Hvis beskeden er sendt til mig, må jeg selv bestemme

   Dine tanker ved valget: Hvad er forskellen på at kunne videresende en besked og at have tillid til at blive behandlet nænsomt? Ville du bruge samme regel om dine egne ord?

3. Jeg bør spørge Noah først

> Dine tanker ved valget: Hvad ville du spørge Noah om, og hvad ville du selv beholde ansvaret for? Kan du få støtte, mens han stadig har indflydelse på delingen?

Mit valg og min begrundelse:

07 Det går hurtigt

Senere ser du to elever kigge på Noah og så på dig. Den ene hvisker noget. Måske handler det om jer. Måske gør det ikke.

På vej ud spørger Sara: »Har du svaret ham?«

Du bliver stående midt i gangen. »Hvem?« spørger du, selv om du godt ved det.

»Alma sagde bare, at du havde brug for råd.« Sara ser overrasket ud over din reaktion.

Du ved endnu ikke, om hun har set en besked eller kun hørt om den. Det gør en forskel. Men den forskel er svær at undersøge, mens du mærker ansigtet blive varmt, og folk går forbi på begge sider.

08 Konfrontationen

»Hvorfor ved folk det?« skriver Noah.

Du stirrer på spørgsmålet. Du ved, at Alma har talt med Sara. Du ved ikke, hvad der ellers er blevet sagt, og det ville være nemt at svare med et gæt, der gjorde dig mindre ansvarlig.

Du åbner samtalen med Alma og skriver: »Hvem har du fortalt det til?«

Mens du venter, kommer endnu en besked fra Noah: »Jeg troede, det bare var mellem os.«

Du har lyst til at forsvare retten til at få råd. Du har også lyst til at skrue tiden tilbage til det øjeblik, hvor hans navn først kom ud af din mund.

09 Ansvar

Alma svarer, at hun kun fortalte Sara om beskeden. Sara siger, at hun spurgte Noah, om han havde hørt fra dig. Ingen af dem mener, at de har sladret. Begge siger, at de prøvede at hjælpe.

Du åbner dit svar til Noah. »Det var Alma, der …«

Det er en rigtig oplysning. Men den fortæller ikke, hvorfor Alma vidste noget. Den fortæller heller ikke, hvad du faktisk bad hende holde for sig selv.

Du sletter begyndelsen. Du må kunne fortælle, hvad du ved, og hvad du ikke ved, uden enten at tage skylden for alt eller skubbe det hele væk.

Hvad svarer du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg tager ansvar for min del og forklarer resten bagefter

   Dine tanker ved valget: Hvad ved du med sikkerhed om din egen rolle? Hvordan kan du tage ansvar uden at påtage dig andres handlinger?

2. Jeg forklarer med det samme, at Alma sendte det videre

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du forklare Almas rolle uden at bruge hende som skjold? Hvilken del ville Noah have brug for at høre først?

3. Jeg venter, til jeg kan tale med ham ansigt til ansigt

   Dine tanker ved valget: Hvad kunne du skrive nu, mens du beder om en samtale senere? Hvad kan ventetiden føles som for ham?

Mit valg og min begrundelse:

10 Undskyldningen

I taler ved cykelskuret efter skole. Noah drejer på sin cykellygte, mens du forklarer, at du søgte råd, og at samtalen nåede længere, end du havde tænkt.

»Sara var sød nok,« siger han. »Det var næsten det værste. Hun vidste allerede, hvordan hun skulle se på mig.«

Du havde forberedt dig på vrede. Hans lave stemme er sværere.

»Du må godt tale med nogen,« siger han efter lidt tid. »Jeg ville bare gerne have vidst, at jeg også var med i den samtale.«

Du nikker. Du har stadig ikke svaret på hans første besked. Nu er der to forskellige ting, I skal finde ud af.

11 Alma

Alma venter på dig dagen efter. »Jeg troede, du ville have hjælp,« siger hun, før du når at sige noget.

»Det ville jeg også.«

»Så hvad skulle jeg gøre?«

Du mærker, at du får lyst til at sige, hun burde have vidst det. Men havde I faktisk aftalt, hvad hun måtte dele? Og betyder en uklar aftale, at hun kunne bestemme selv?

Alma ser ked ud af det, da du fortæller om Noah. Hun gentager, at Sara er til at stole på. Du spørger, om det var Sara, Noah havde valgt at betro sig til. Alma svarer ikke med det samme.

12 Klassens blik

»Nå, er I så kærester?« spørger en elev, da du sætter dig.

Spørgsmålet er ikke ondt ment. Du kan høre nysgerrigheden. Alligevel føles det, som om nogen har sat en stol frem på en scene og bedt dig tage plads.

Noah er inden for høreafstand. Hvis du siger nej for hurtigt, kan det lyde som en afvisning af ham. Hvis du smiler, kan det ligne et ja.

»Det er noget, vi selv taler om,« siger du til sidst.

Den anden trækker på skuldrene og finder sin bog. Du havde forestillet dig, at en grænse ville kræve en stor forklaring. Denne gang gjorde den ikke.

13 Et nyt valg

Noah spørger, om I skal gå en tur. Du bliver glad, og så bliver du urolig over, hvad glæden betyder.

Du vil gerne være sammen med ham. Du vil ikke have, at gåturen fungerer som et svar, du ikke har givet. Efter alt det med Alma har du også en dårlig samvittighed, som kunne få dig til at love mere, end du mener.

Du skriver: »Ja, men jeg er stadig i tvivl.«

Før du sender, læser du sætningen højt for dig selv. Den virker både hård og utilstrækkelig. Kan man være omsorgsfuld over for nogen uden at fjerne den skuffelse, man måske giver dem?

Hvad er vigtigst i dit svar? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. At være helt ærlig, også hvis det gør ondt

   > Dine tanker ved valget: Hvordan kunne en ærlig sætning lyde, hvis du stadig er usikker? Hvilke ord er tydelige uden at være unødigt hårde?

2. At give dig selv tid til at finde ud af det

   Dine tanker ved valget: Hvad betyder det konkret at bede om tid? Hvordan kan Noah vide, hvad du kan og ikke kan love imens?

3. At beskytte Noah mod flere rygter

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du spørge Noah, hvad han ønsker? Er der en risiko for, at du lover nærhed, fordi du har dårlig samvittighed?

Mit valg og min begrundelse:

14 Turen

Gruset knaser langs søen. Noah går på ydersiden, og hver gang der kommer en cykel, træder I begge samme vej og må le lidt.

Du siger, at du kan lide at være sammen med ham, men ikke ved, om du vil være kærester.

Han nikker. »Jeg havde nok håbet, du vidste det nu.«

Der bliver stille. Du lader stilheden være der, selv om du har lyst til at fylde den med noget beroligende.

Ved broen spørger han, om I kan fortsætte med at tale sammen i skolen. Du siger ja. Det er det første svar i flere dage, du ikke behøver at prøve af, før du giver det.

15 Efter

Alma skriver: »Er vi okay?« Telefonen ligger ved siden af dig på sengen, hvor Noahs besked kom for nogle dage siden.

Du tænker på alt det, Alma har holdt for sig selv gennem årene. Du tænker også på, at en god historie om jeres venskab ikke gør det her mindre vigtigt.

»Jeg vil gerne tale om, hvad der bliver mellem os,« skriver du.

Hun svarer med det samme: »Ja.«

Du sender ikke et screenshot af samtalen med Noah, selv om det ville være den hurtigste måde at forklare, hvordan turen gik. I stedet begynder du med dine egne ord: »Jeg var bange for at gøre ham ked af det.«

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvad er forskellen på at dele sin egen oplevelse og at dele en andens ord?

2. Hvorfor gør et screenshot privatliv anderledes end en mundtlig samtale?

3. Hvordan kan flere mennesker have ansvar i den samme konflikt?

4. Hvad betyder det at have kontrol over sin egen historie?

5. Skriv et svar til Noah, der er både ærligt og omsorgsfuldt.

6. Hvad betyder det, når Noah siger, at Sara allerede vidste, hvordan hun skulle se på ham? Giv mindst to mulige fortolkninger.

7. Omskriv cykelskursamtalen fra Noahs synsvinkel. Hvad ved han ikke om fortællerens tanker?

FORTÆLLING 03 · FJENDSKAB

Det sidste ord

Af Michael Larsen

Du kan vinde diskussionen med én besked. Men hvad vinder du egentlig?

01 Efter gruppearbejdet

Da fremlæggelsen er slut, siger læreren, at jeres slides er overskuelige. Du mærker lettelsen helt ned i knæene. I går aftes sad du med dem, længe efter at de andre derhjemme var gået i seng.

Malik lukker computeren uden at se på dig. Han siger ingenting, da du spørger, om han vil med til kantinen.

Du havde ventet et tak. Han havde måske ventet noget andet. Under fremlæggelsen begyndte du at forklare hans del, da han tøvede. Det føltes som hjælp i øjeblikket. Nu ved du ikke, hvorfor han gik så hurtigt ud af lokalet.

02 Beskeden

Klassechatten summer, mens du rydder af efter aftensmaden. Malik har skrevet: »Nogle mennesker laver ingenting og tager alligevel æren.«

Der står ikke dit navn. Det gør næsten beskeden værre. Hvis du svarer, peger du selv på dig.

Du læser den højt inde i hovedet med hans mest irriterende stemme. Billederne af de sene timer foran computeren kommer med det samme. Du husker, hvordan du flyttede rundt på billeder og rettede overskrifter.

En anden skriver: »Hvem?« Malik svarer med to øjne. Du sætter tallerkenen lidt for hårdt i opvaskemaskinen. Nu føles det, som om alle venter på dig.

03 Det perfekte svar

Du skriver: »Vildt, at du har kræfter til at skrive, når du er så træt efter alt det arbejde, du ikke lavede.«

Du læser det igen. Det rammer. Du kan næsten høre Tobias grine.

I et øjeblik er du mindre såret, fordi du har fundet noget, der kan såre tilbage. Tommelfingeren ligger over send.

Så kommer du i tanke om Malik foran klassen. Hans røde ører, da han ikke kunne finde sit papir. Du bliver vred over, at det billede overhovedet dukker op nu. Han tænkte jo ikke på dig, før han skrev. Skal du så være den, der tænker på ham?

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg sender det

   Dine tanker ved valget: Hvad håber du at opnå med de andres grin? Hvordan ville du have det med svaret, hvis det blev læst højt i morgen?

2. Jeg skriver privat til Malik

   Dine tanker ved valget: Hvad ville du skrive privat, som du ikke ville skrive foran klassen? Hvad siger forskellen om publikums betydning?

3. Jeg lægger telefonen væk

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan en pause hjælpe, og hvornår bliver den en måde at undgå sagen på? Hvad ville dit næste skridt være?

Mit valg og min begrundelse:

04 Publikum

Chatten fyldes, før du har fået ro på. En elev skriver, at Malik altid er sur. En anden svarer, at du altid vil bestemme. Flere blander sig med eksempler fra helt andre timer.

Du genkender nogle af episoderne, men ikke måden, de bliver fortalt på. En pause, hvor du hentede en bog, er blevet til, at du forlod gruppen. Et spørgsmål fra Malik er blevet til, at han »ikke fattede noget«.

Nogen foreslår en afstemning om, hvem der har ret. Der kommer grinende reaktioner. Du havde ønsket, at klassen skulle forstå din oplevelse. Nu er din oplevelse blevet underholdning.

05 Fra sag til person

Du finder gruppens fælles dokument frem. Der står et afsnit, Malik har skrevet, og en kommentar fra dig: »Det her kan ikke bruges.«

Du husker, at du mente, afsnittet var for langt til en slide. Du skrev ikke den sidste del. Læst nu ligner kommentaren noget andet.

I chatten står der »doven« og »kontrolfreak«. Ordene er meget kortere end forklaringen på, hvad der skete, og de bliver brugt igen og igen.

Du forsøger at formulere én konkret ting, du er vred over. Det tager længere tid end at finde et nyt skældsord. Men for første gang i aften bliver problemet en smule mindre uklart.

06 Næste besked

Malik nævner en aflevering fra sidste måned, hvor du bad ham sende sine noter. Du ved godt, hvad han antyder. Du kan også huske en gang, hvor han kom uforberedt og lod dig svare for jer begge.

De gamle episoder stiller sig næsten selv i kø.

Du åbner et nyt svar. Hvis du skriver det hele, kan du måske bevise, at han ikke har ret til at anklage dig. Men hvad skal der ske bagefter? Skal I tælle fejl, indtil en af jer giver op?

Du prøver at forestille dig den næste skoledag. Det er sværere end at forestille sig den næste besked.

Hvad vil du helst opnå? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. At vise, at han ikke er bedre selv

   Dine tanker ved valget: Hvad ville det bevise at finde en fejl hos Malik? Ville det ændre noget ved den konkrete opgave?

2. At få ham til at forstå min oplevelse

   Dine tanker ved valget: Hvilken konkret oplevelse vil du gerne have ham til at forstå? Hvordan kan du beskrive den uden at gætte hans motiv?

3. At få konflikten til at stoppe

> Dine tanker ved valget: Hvordan ville en pause se ud, hvis I også skulle kunne vende tilbage til problemet? Hvem kunne hjælpe jer?

Mit valg og min begrundelse:

07 Lærerens besked

En klassekammerat sender chatten til læreren. Kort efter skriver hun, at diskussionen skal stoppe for i aften, og at I skal tale sammen i morgen. Hun beder jer lade være med at dele beskederne videre.

Du bliver lettet. Så bliver du irriteret over lettelsen. Du havde jo ikke fået forklaret din side færdig.

Malik skriver ikke mere. De andre begynder langsomt at tale om noget andet.

Du går ud efter et glas vand. Der er stille i køkkenet. Konflikten er standset på skærmen, men kroppen følger ikke med endnu. Du stiller glasset fra dig og kommer til at åbne chatten igen.

08 Om natten

I sengen læser du samtalen fra begyndelsen. Du forsøger at læse den, som en person uden for klassen ville gøre. Det er svært. Du kan stadig høre din egen forklaring bag hvert ord, mens Maliks ord står alene.

Du finder den kommentar, du skrev i dokumentet: »Det her kan ikke bruges.« Hvad ville du selv have hørt i den?

Telefonens lys gør loftet blåt. Du havde lyst til at få de andre til at se, hvor uretfærdigt du var blevet behandlet. Nu tænker du på, om Malik ligger vågen med præcis den samme sætning i hovedet.

09 Mødet

Læreren har sat tre stole ved et lille bord. Malik vælger den længst fra døren. Du bliver stående et øjeblik, før du sætter dig.

»Fortæl om i går. Begynd med noget, den anden også ville kunne have set eller hørt,« siger læreren.

Du siger, at Malik aldrig svarede. Han løfter straks hovedet.

»Aldrig?« spørger læreren roligt.

Du finder beskederne. Han svarede faktisk klokken 19.12. Men svaret var »jeg arbejder på det«, og du vidste ikke, hvad »det« var. Det føles pinligt at rette dig selv. Samtidig

bliver det lettere at forklare, hvad der gjorde dig urolig: Du vidste ikke, om I nåede at blive færdige.

Hvordan starter du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg blev frustreret, da jeg troede, jeg stod alene med min del

   Dine tanker ved valget: Hvilke oplysninger bygger din oplevelse på? Hvordan kan du gøre plads til, at Malik oplevede den samme aften anderledes?

2. Malik lavede næsten ingenting

   Dine tanker ved valget: Hvordan ville du undersøge, hvilket arbejde Malik faktisk lavede? Hvad ville kunne få dig til at ændre vurdering?

3. Jeg ved ikke længere helt, hvad der skete

   Dine tanker ved valget: Hvad er du stadig sikker på, og hvad er blevet uklart? Kan usikkerhed hjælpe jer med at undersøge sagen mere præcist?

Mit valg og min begrundelse:

10 Maliks version

Malik åbner en mappe med noter. Han har læst to artikler, markeret citater og skrevet spørgsmål i siden. Du har ikke set dem før.

»Jeg troede, du lavede slides, og jeg fandt stoffet,« siger han.

Du peger på beskeden, hvor du spurgte, om han ville lægge sin del ind. Han troede, du mente noterne efter fremlæggelsen. Det virker utroligt, at de samme ord kunne betyde så forskellige ting.

»Og så tog du over, da jeg skulle sige noget.«

Du fortæller, at du troede, han var gået i stå. Malik nikker langsomt. »Det var jeg også. Men jeg var ikke færdig.«

11 To historier

Læreren beder jer tegne en tidslinje. Over stregen skriver I, hvad I gjorde. Under den skriver I, hvad I troede om den anden.

Der er langt flere ord under stregen.

Du troede, Malik sad og spillede. Han troede, du havde bestemt, at hans noter var ligegyldige. Ingen af jer spurgte ordentligt, fordi I allerede var begyndt at blive vrede.

»Så var det bare en misforståelse?« spørger Malik.

Læreren peger på udskriften af chatten. »Noget var. Hvad med det her?«

Du ser på ordene om dovenskab. En forkert antagelse forklarer måske, hvordan det begyndte. Den kan ikke i sig selv tage ordene tilbage.

12 Undskyldning eller forklaring

Du vil gerne forklare, hvor presset du var. Du havde sovet for lidt og været bange for at stå foran klassen med noget ufærdigt. Det er sandt.

Du vil også gerne have, at Malik forstår, hvor ondt hans første besked gjorde. Også det er sandt.

Men hver gang du prøver at begynde, kommer der et »men« efter undskyldningen inde i dit hoved.

Malik sidder og glatter hjørnet af sit papir ud. Han har ikke bedt om en lang forklaring. Du prøver at finde noget, du kan tage ansvar for, også hvis han endnu ikke tager ansvar for sin del.

Hvad siger du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg forklarer først og siger undskyld bagefter

   Dine tanker ved valget: Hvilken forklaring er vigtig for Malik at kende? Hvordan ville du opdage, hvis den kom til at lyde som en undskyldning for at såre?

2. Jeg siger undskyld for måden, jeg skrev på, uden at opgive min oplevelse

   Dine tanker ved valget: Hvilke ord kan du tage ansvar for uden at benægte din frustration? Hvad ville gøre undskyldningen troværdig bagefter?

3. Jeg venter, til jeg er mindre vred

   Dine tanker ved valget: Hvad vil du bruge ventetiden til? Hvordan kan du vise, at du vil vende tilbage og ikke bare håber, at det bliver glemt?

Mit valg og min begrundelse:

13 Efter mødet

Da samtalen slutter, har I ikke løst alt. Malik synes stadig, at du tog for meget over. Du synes stadig, at han skulle have vist dig sine noter tidligere.

I aftaler, at næste fælles opgave begynder med en konkret fordeling, som I begge skriver ned. I aftaler også at sige til, hvis planen ændrer sig.

På vej ind i klassen spørger nogen, hvem der fik ret. Du mærker fristelsen til at give en kort version, hvor du ser bedst ud.

»Vi havde ikke forstået det samme,« siger du. Det lyder mindre tilfredsstillende end en sejr. Men det er tættere på det, der skete.

14 Det sidste ord

Malik kommer hen, mens du lægger bøger i tasken. Han taler så lavt, at du må vende dig mod ham.

»Det med ingenting. Det var ikke fair.«

Du ved, hvilken besked han mener. Du nikker, men kan mærke, at du stadig er vred. En del af dig vil vise ham, hvor

meget det kostede dig. En anden del er træt af at holde regnskab.

»Det gjorde mig ret sur,« siger du.

»Ja.«

Han bliver stående. Der kommer ingen perfekt sætning bagefter. Du rækker ham de noter, han glemte hos læreren, og han tager imod dem med begge hænder.

15 Hvad vandt du?

Om aftenen begynder nogen i klassechatten at joke med jeres konflikt. Din gamle formulering ligger stadig i kladden på telefonen. Den er stadig skarp. Måske ville den stadig få folk til at grine.

Du læser den én gang og sletter den.

Så skriver du, at I har talt om det, og at I gerne vil have, at de andre lader det ligge. Før du sender, spørger du Malik privat, om han er enig.

Der går et minut. To.

Du mærker igen lysten til at bestemme tempoet. Denne gang lader du telefonen ligge, mens du venter på hans svar.

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvornår skifter en konflikt fra sag til person?

2. Hvordan påvirker et publikum den måde, vi skriver på?

3. Kan to mennesker begge have ret i dele af den samme konflikt?

4. Hvad er forskellen på en forklaring og en bortforklaring?

5. Skriv en sætning, der beskriver en konflikt uden ordene 'altid', 'aldrig' eller 'du er'.

6. Undersøg kommentaren “Det her kan ikke bruges”. Hvordan ændrer dens betydning sig, når du kender begge personers oplevelser?

7. Sammenlign fortællerens behov for tempo i begyndelsen og slutningen. Hvilken ændring kan du finde tegn på?

FORTÆLLING 04 · ETISKE DILEMMAER

Det, du ikke måtte se

Af Michael Larsen

Du opdager noget ved et tilfælde. Nu ved du mere, end du ønskede at vide.

01 Printeren

Printeren siger en tør, hakkende lyd og standser. Emil sukker. Hans egen computer vil ikke på nettet, så han har lånt din for at hente opgaven fra sin mail.

»Jeg ser lige, om der mangler papir,« siger han.

Du sætter dig for at tjekke printkøen. Bag vinduet ligger et dokument med overskriften »Ansøgning om skoleskift«. Du

ser Emils navn og navnet på en anden skole. Resten er små bogstaver, men dine øjne er allerede på vej ned over siden.

Du lukker fanen.

Emil kommer tilbage med en stak papir. »Sådan,« siger han. Du får ikke svaret med det samme.

02 Viden

Resten af timen taler Emil om næste måneds fodboldturnering. Han spørger, om I ikke skal prøve at komme på samme hold. Du nikker og tænker, om han allerede ved, at han måske slet ikke er her til den tid.

Når han griner, leder du efter noget bag latteren. Når han bliver stille, virker det som et tegn.

Du har kendt ham i flere år. I går ville du have sagt, at du var god til at læse ham. I dag kan du næsten ikke høre en almindelig sætning uden at finde en skjult betydning i den. Emil prikker til dig: »Hørte du, hvad jeg spurgte om?«

03 Fortælle eller tie

Ved cyklerne er I alene et øjeblik. Emil leder efter sin nøgle i den forkerte lomme og griner af sig selv.

Du kunne sige det nu: at dokumentet stod åbent, og at du så overskriften. Du kunne også nøjes med at spørge, om han har det godt. Men hvis du spørger med en viden, han ikke ved, du har, er spørgsmålet så så enkelt, som det lyder?

Du er bange for, at han vil tro, du læste videre. Du er også bange for, at han fortæller, at han faktisk vil væk. Det er ikke helt den samme frygt.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg siger ikke noget og venter

   Dine tanker ved valget: Hvad beskytter din tavshed, og hvad gør den ved din måde at være sammen med Emil på? Hvornår ville du overveje at sige noget?

2. Jeg siger, at jeg kom til at se overskriften

   Dine tanker ved valget: Hvordan ville du fortælle præcist, hvad du så, uden at kræve oplysninger til gengæld? Hvordan kunne du give ham mulighed for at stoppe samtalen?

3. Jeg spørger, om alt er okay, uden at nævne dokumentet

   Dine tanker ved valget: Hvad ville gøre spørgsmålet omsorgsfuldt, og hvad kunne få det til at føles som en skjult afhøring?

Mit valg og min begrundelse:

04 Små tegn

I dagene efter samler du på små tegn uden at beslutte dig for det. Emil spørger læreren, hvor hans gamle evaluering ligger. Hans mor ringer i frikvarteret. Han melder sig ikke med det samme til turneringen.

Du sætter dem sammen som brikker. De passer næsten for godt.

Da han fortæller, at moren bare ville vide, om han havde husket sin mad, bliver du mærkeligt skuffet. Ikke over madpakken. Over at en af dine forklaringer ikke holdt.

Du opdager, at du ikke længere kun prøver at forstå Emil. Du prøver også at få ret i en historie, du allerede er begyndt at fortælle dig selv.

05 Fortolkning

Du tænker tilbage på sidste uge, hvor Emil gik tidligt hjem. Dengang sagde han, at han havde hovedpine. Du troede på ham.

Nu får du lyst til at ringe tilbage i tiden og stille flere spørgsmål. Havde han set træt ud? Var han stille i bussen? Du kan ikke længere skelne mellem det, du lagde mærke til dengang, og det, du forestiller dig nu.

I din notesbog skriver du to overskrifter: »Det, jeg så« og »Det, jeg tror«. Under den første står der én linje om et dokument. Under den anden bliver der hurtigt fyldt.

06 Din ven spørger

Sara standser dig ved drikkefontænen. »Er der noget med Emil? Han svarer næsten ikke på mine beskeder.«

Du mærker et lille stik af lettelse. Du er ikke den eneste, der synes, noget er anderledes. Det ville være rart at fortælle hende, hvad du har set, og høre, om hun tror det samme.

Sara er også hans ven. Hun plejer at kunne finde de ord, du selv mangler. Men venskabet giver hende ikke automatisk adgang til dokumentet, og du ved stadig ikke, hvad det betød.

»Du ved noget,« siger hun, da du tøver. Nu skal også din pause forklares.

Hvad svarer du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg siger, at hun må spørge Emil selv

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du svare Sara venligt uden at dele Emils oplysninger? Hvad kan hun selv spørge ham om?

2. Jeg fortæller, at han måske skal skifte skole

   Dine tanker ved valget: Hvad ved du faktisk om skoleskiftet? Hvilke følger kunne din fortælling få, hvis dokumentet kun beskriver en mulighed?

3. Jeg siger, at jeg også har lagt mærke til noget, men ikke vil gætte

   Dine tanker ved valget: Hvilke observationer kan du nævne uden at bygge videre på gætterier? Hvordan undgår du, at din tøven bliver et nyt rygte?

Mit valg og min begrundelse:

07 Emils stilhed

Emil spiser langsommere end de andre. Han sidder og folder kanten af sin serviet, mens samtalen flytter sig hen over bordet.

Du spørger, om han vil med ud. Han ryster på hovedet. Før ville du have drillet ham med at være doven. Nu virker næsten alle sætninger farlige.

Du bliver siddende lidt. I taler om en mærkelig reklame på væggen. Emil retter din udtale af et engelsk ord, og et øjeblik føles alt almindeligt.

Da klokken ringer, siger han: »Det var meget rart lige at sidde.« Du ved ikke, om han mener sammen med dig eller udenfor de andres støj. Du lader være med at spørge.

08 Din egen følelse

Hjemme kommer du til at forestille dig den første skoledag uden Emil. Hvem skal du sidde ved siden af? Hvem forstår jeres dumme joke om vikaren og den forsvundne projektor?

Du skammer dig lidt over de spørgsmål. Hvis han har det dårligt, burde du vel tænke på ham.

Men du kan savne ham på forhånd og samtidig ønske, at han får det bedre. Du ved bare ikke, hvornår savnet kommer til at styre det, du kalder hjælp.

Du skriver en besked om turneringen og sletter tilføjelsen: »Du bliver her vel?« Den havde været et spørgsmål til ham. Den havde også været en anmodning om at berolige dig.

09 Samtalen

En eftermiddag følges I gennem tunnelen under vejen. Jeres skridt giver genlyd.

»Der er noget, jeg måske skal fortælle,« siger Emil.

Du bliver så opmærksom, at du næsten holder vejret. Han sparker til en kapsel, som snurrer mod væggen.

»Det er bare ikke helt ...« Han stopper.

Du kunne hjælpe ham med ordet, du allerede har i hovedet. Du kunne lade ham begynde et helt andet sted. Måske er det slet ikke den samtale, du tror.

Ved tunnelens udgang blinker han mod lyset. Du mærker, hvor stærkt du ønsker et svar, og prøver at lade være med at gøre dit ønske til hans hastværk.

Hvad gør du i øjeblikket? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg siger, at han kan fortælle det, når han er klar

   > Dine tanker ved valget: Hvordan kan du vise, at du vil lytte, uden at forlange en forklaring? Hvad vil du gøre med din egen uro imens?

2. Jeg siger, at jeg allerede ved det

   Dine tanker ved valget: Ved du, hvad Emil er ved at fortælle, eller kun hvad du forventer? Hvordan ville du give plads til hans version?

3. Jeg spørger direkte, om det handler om skoleskift

   Dine tanker ved valget: Hvad vinder I ved et direkte spørgsmål, og hvad risikerer du at tage styringen over? Hvilket tidspunkt ville være nænsomt?

Mit valg og min begrundelse:

10 Hans historie

Emil fortæller, at hans forældre undersøger en anden skole. Han har haft svært ved støjen og de mange skift gennem dagen. Flere morgener har han fået ondt i maven, inden han skulle afsted.

»Jeg vil bare gerne kunne holde ud at være her,« siger han.

Du spørger, om han har besluttet sig. Han ryster på hovedet.

»Nogle dage tænker jeg ja. Så spiller vi bold, eller du siger et eller andet dumt, og så tænker jeg nej igen.«

Overskriften på skærmen havde virket færdig. Her, på en bænk med Emils cykel liggende i græsset, er ingenting færdigt.

11 Det, du troede

Du havde været såret over, at han ikke fortalte dig om skoleskiftet. Nu ser han træt ud bare ved at sætte ord på muligheden.

»Alle spørger, hvad jeg vil,« siger han. »Jeg ved det jo ikke.«

Du har også haft lyst til at spørge. Du vil gerne være den ven, han kan sige alting til. Men måske er det et stort krav at stille til en, der endnu ikke kan forklare det for sig selv.

Du spørger i stedet, hvad der gør en skoledag lidt lettere. Emil nævner et stille sted at spise og at kende planen på forhånd. Det er mindre dramatiske svar, end du havde ventet, og mere konkrete.

12 Ærlighed

Dokumentet er stadig imellem jer, selv om det kun findes i dit hoved nu. Du overvejer at fortælle præcis, hvad du så, og at du lukkede fanen.

En del af dig ønsker at være ærlig over for Emil. En anden del ønsker at slippe for den dårlige samvittighed. Du kan ikke helt skille de to ting ad.

Du forestiller dig at sige: »Undskyld, nu får jeg det bedre.« Det ville være forkert. Du forestiller dig også, at han senere opdager, at du vidste noget hele tiden.

Det svære er ikke at finde et princip, der lyder godt. Det er at finde et tidspunkt og nogle ord, Emil kan være i.

Hvad vægter du højest? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Ærlighed om, hvad jeg så

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du være ærlig om dit glimt af dokumentet uden at lade samtalen handle mest om din lettelse?

2. Hans ret til at fortælle historien på sin måde

   Dine tanker ved valget: Hvad betyder det at give Emil kontrol over fortællingen? Er der noget i din egen adfærd, du stadig skylder ham at forklare?

3. Jeg vil først tænke over, hvorfor jeg vil fortælle det

   Dine tanker ved valget: Hvilke af dine motiver handler om Emil, og hvilke handler om dig selv? Kan flere motiver være til stede på samme tid?

Mit valg og min begrundelse:

13 Ingen enkel regel

På vej hjem passerer du et vindue, hvor du kan se din egen refleksion. Du prøver et par begyndelser lydløst.

»Jeg skal lige fortælle dig noget.« Det lyder dramatisk.

»For resten, den anden dag …« Det lyder, som om det ikke betyder noget.

Måske behøver der ikke være en perfekt formulering. Men du vil gerne være præcis: Du så en overskrift. Du læste ikke hele dokumentet. Du kom alligevel til at behandle overskriften som mere viden, end den var.

For første gang tænker du ikke kun på, om du skal fortælle det. Du tænker på, hvordan du vil lytte, hvis Emil reagerer anderledes, end du håber.

14 Venskabet

Næste uge prøver Emil en aftale med læreren om pauser og et roligere sted at arbejde. Han vil gerne have, at du ved det, men ikke at alle spørger til det.

»Du må godt sige, at jeg ikke bare pjækker,« siger han. »Men du behøver ikke forklare det hele.«

Du spørger, hvilke ord han selv ville bruge. Han tænker længe og giver dig en kort sætning.

Det føles anderledes end at stå med et åbent dokument. Denne gang har han selv givet dig noget at vide og sagt, hvordan det må bevæge sig videre. Du behøver stadig ikke vide alt for at kunne være hans ven.

15 Det usete

Nogle uger senere fortæller Emil, at han bliver indtil videre. Aftalerne hjælper, men ikke hver dag. Der står stadig et spørgsmålstegn efter fremtiden.

Printeren går i stå igen under en time. Emil sukker og ser på dig. I griner af den samme lyd som sidst.

Du ved mere om ham nu, men du er blevet mindre sikker på, at du kan regne ham ud.

Da han spørger, om I skal på samme hold til turneringen, svarer du på det, han faktisk spørger om. Du leder ikke efter en skjult besked om næste skoleår.

»Ja,« siger du. »Hvis du tager målet første halvleg.«

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvilket ansvar har man for viden, man får ved et tilfælde?

2. Hvordan påvirker ny information den måde, vi fortolker gamle handlinger på?

3. Hvornår er ærlighed vigtigere end privatliv – og omvendt?

4. Hvordan kan ens egne følelser påvirke det, man kalder omsorg?

5. Skriv to forskellige, men rimelige argumenter for, hvad du burde gøre efter at have set dokumentet.

6. Skriv to kolonner som fortælleren: Hvad er observeret, og hvad er fortolket? Hvilke af dine egne antagelser blev ændret undervejs?

7. Hvorfor får printeren en anden betydning i slutningen? Hvordan kunne historien slutte, hvis Emil valgte en anden skole?

FORTÆLLING 05 · VENSKAB

Når man bliver valgt fra

Af Michael Larsen

Tre venner har altid været tre. Så bliver de pludselig til to.

01 Tre

Du, Liva og Naja har været tre siden 3. klasse. På det gamle klassebillede står I med armene over hinandens skuldre. Naja kniber øjnene sammen mod solen, og Liva har en løs tand, hun prøver at skjule.

I har en gruppechat med et navn, der ikke giver mening for andre. Når en af jer er syg, sender de to andre billeder af tavlen og noget grimt fra kantinen.

Du har aldrig tænkt på det som en aftale. Mere som en rækkefølge: sko på, taske med, finde de andre. Noget, man ikke behøver at spørge om hver morgen.

02 To billetter

Liva fortæller om koncerten, mens hun trækker jakken på. »Naja og jeg skal afsted lørdag. Der var kun to billetter tilbage.«

Du siger »fedt« med en stemme, du næsten ikke genkender. Naja ser ned efter sin handske.

Hjemme søger du koncerten frem. Du havde ikke tænkt dig at undersøge dem, fortæller du dig selv. Du ville bare se, hvem der skulle spille.

Der står »køb billet«. Du vælger tre i feltet. Siden lader dig fortsætte.

Du går ikke længere. Du bliver siddende med skærmen åben, mens følelsen af at være den tredje vokser sig større end de to ord på knappen.

03 Det første valg

Du tager et screenshot af billetsiden. Det kunne du sende med et spørgsmålstegn. Så ville Liva være nødt til at svare.

Men hvad har du egentlig bevist? Måske var en bestemt billettype udsolgt. Måske kom der flere. Måske sagde hun noget, der ikke var sandt, fordi hun ikke ville invitere dig.

Den sidste mulighed fylder mest, selv om du ikke ved, om den er rigtig.

Naja skriver om lektierne i jeres chat. Det ser næsten fornærmende almindeligt ud. Du vil gerne have et svar og er samtidig bange for at få et svar, som ikke kan gøres uvidst igen.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg spørger direkte, hvorfor jeg ikke blev spurgt

   Dine tanker ved valget: Hvilket spørgsmål ville give dig viden frem for bare et forsvar? Hvordan kan du fortælle, at du er såret, mens forklaringen stadig er åben?

2. Jeg lader, som om det ikke betyder noget

   Dine tanker ved valget: Hvad beskytter du ved at skjule følelsen? Hvordan kan de andre forstå dig, hvis du siger, at alt er fint?

3. Jeg spørger Naja alene

   Dine tanker ved valget: Hvad håber du, Naja kan fortælle? Hvordan undgår du at bede hende vælge side eller tale på Livas vegne?

Mit valg og min begrundelse:

04 Nye mønstre

De næste dage lægger du mærke til alt. Liva og Naja går mod kantinen, mens du stadig finder dine penge. De griner af en video, du ikke har set. Liva spørger Naja om noget, der begynder med »det der fra i går«.

Du tæller ikke de gange, de venter. Du tæller ikke, at Naja lægger et ekstra viskelæder på dit bord.

Måske er noget ved at ændre sig. Måske ser du kun den del, du frygter. Du kan ikke holde de to muligheder fra hinanden, når du står et halvt skridt bag dem og prøver at finde et sted at komme ind i samtalen.

05 Historien i dit hoved

Om aftenen læser du jeres gamle beskeder. Først leder du efter det tidspunkt, hvor tonen ændrede sig. Så leder du efter noget, du selv gjorde forkert.

Du finder en dag, hvor du svarede kort. En joke, ingen reagerede på. Et billede, hvor du stod lidt væk.

Du kunne sikkert finde tegn på, at de holder af dig, hvis det var det, du ledte efter. Men i aften virker hver lille stilhed som en brik i den samme forklaring.

Din telefon vibrerer. Liva spørger, om du kommer online. Du overvejer ikke engang, om hun savner dig. Du tænker, at hun måske bare mangler en til holdet.

06 En ny invitation

Selma spørger, om du vil med hjem og se hendes nye tegneprogram. I har talt sammen i billedkunst, og du har faktisk lyst.

Du ser automatisk efter Liva og Naja. Hvad hvis de tror, du gør det for at gøre dem jaloux? Hvad hvis de slet ikke lægger mærke til det?

»Du behøver ikke,« siger Selma. Hun har opfattet din tøven.

Du får dårlig samvittighed over, at hun allerede er blevet en del af en konflikt, hun ikke kender. Hun har ikke tilbudt at være erstatning for nogen. Hun har bare spurgt, om du vil se noget, hun glæder sig til at vise dig.

Hvad vælger du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg tager med Selma, fordi jeg har lyst

   Dine tanker ved valget: Hvad glæder du dig til hos Selma? Hvordan ville du vide, om din beslutning mest handler om hende eller om de andre?

2. Jeg siger nej og venter på Liva og Naja

   Dine tanker ved valget: Hvad håber du at få ved at vente? Hvordan påvirker ventetiden dine muligheder for selv at vælge en god eftermiddag?

3. Jeg spørger, om Liva og Naja også vil med

   Dine tanker ved valget: Vil du invitere alle, fordi du har lyst, eller fordi du er urolig? Hvad havde Selma egentlig inviteret dig til?

Mit valg og min begrundelse:

07 Koncerten

Lørdag aften dukker det første koncertbillede op. Lyset er blåt, og Livas ansigt er halvt skjult bag Najas skulder. De ser glade ud.

Du zoomer ind. Der står en tom stol i baggrunden. Den betyder ingenting. Du ved det godt, men ser på den alligevel.

Du kan ikke høre musikken eller vide, hvordan hele aftenen var. Du kan kun se det øjeblik, de valgte at dele. Alligevel føles billedet som en besked til dig.

Du vender telefonen om. Efter et minut vender du den tilbage. Du vil gerne holde op med at lede efter noget, der gør ondt. Du vil også gerne vide, om der kommer mere.

08 Mandag

Mandag fortæller Liva om ekstranummeret. Hun bevæger hænderne, mens hun prøver at forklare, hvordan hele salen sang med. Midt i en sætning ser hun på dig og taler lidt lavere.

Naja spørger, hvad du lavede i weekenden.

»Ikke noget særligt,« siger du.

Det passer ikke helt. Du lavede flere ting, som var gode, mens de skete. Nu virker de for små at nævne ved siden af en aften, du ikke var med til.

Naja nikker og venter. Måske spørger hun af dårlig samvittighed. Måske vil hun faktisk gerne høre det. Du opdager, at dit korte svar gør det svært at finde ud af hvilken.

09 Sætningen

I står ved knagerne, da sætningen kommer op i dig: »I har tydeligvis ikke brug for mig mere.«

Du ved, hvordan den ville lyde. Naja ville sige »selvfølgelig har vi det«, og Liva ville blive irriteret. Måske ville du blive beroliget et øjeblik. Måske ville ingen tale om billetterne.

Du har også en mere nøgen sætning: »Jeg blev virkelig ked af det.« Den har ingen anklage at gemme sig bag.

Liva spørger, om du kommer med ud. Du vil gerne sige ja. Du vil også gerne holde op med at gå ved siden af dem og føre en helt anden samtale inde i hovedet.

Hvordan siger du det? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg følte mig virkelig valgt fra, da jeg så koncerten

   Dine tanker ved valget: Hvilken konkret hændelse vil du nævne? Hvordan kan du give dem plads til at svare uden at gøre din følelse mindre vigtig?

2. I lyver og holder mig udenfor

   Dine tanker ved valget: Hvad ved du om løgnen, og hvad gætter du om deres hensigter? Hvordan kan du være tydelig om det første uden at fastslå det andet?

3. Jeg siger ingenting

   Dine tanker ved valget: Hvad ville du have brug for, før du kunne tale om det? Hvordan kan en pause blive andet end en tavs straf?

Mit valg og min begrundelse:

10 Forklaringen

Da I endelig taler om billetterne, siger Liva først, at hun ikke kan huske den præcise formulering. Så bliver hun stille.

»Okay. Det var Najas storesøster, der havde købt dem til os. Som gave.«

Naja nikker. Hun havde talt med Liva om bandet flere gange. Storesøsteren købte to billetter uden at tænke på jeres gruppe.

»Jeg syntes bare, det lød så tarveligt at sige, du ikke var inviteret,« siger Liva.

Du ser på hende. Forklaringen gør det lettere at forstå, hvordan det skete. Den gør ikke sætningen om de sidste billetter sand. Du havde brugt en hel weekend på at lede efter betydninger i noget, hun allerede kendte svaret på.

11 Naja

Naja siger, at hun var bange for at gøre dig ked af det. Du spørger, om hun forestillede sig, at det ville gøre mindre ondt at opdage det bagefter.

»Nej,« siger hun. »Jeg tænkte nok bare på at komme igennem samtalen.«

Det er et svar, du bedre kan forstå end »vi gjorde det for din skyld«. Du kender selv trangen til at sige noget nemt og håbe, at det svære forsvinder.

Liva siger undskyld for løgnen. Du nikker, men du bliver ikke straks let indeni. Du vil gerne tage imod undskyldningen uden at skulle bevise det ved at være glad med det samme.

12 Venskab i bevægelse

Om aftenen finder du billedet fra 3. klasse igen. Dengang ville I ofte det samme, eller også lod I som om. Du husker pludselig en fødselsdag, hvor Naja helst ville blive hjemme, men tog med, fordi I andre havde besluttet det.

Du havde tænkt på de tre som noget, ingen måtte ændre. Måske var det tryggere for dig end for dem alle sammen.

Det betyder ikke, at du skal være ligeglad med at blive holdt udenfor. Du prøver at finde forskellen på en enkelt aften uden dig og et mønster, hvor du altid må bede om en plads. Den forskel findes nok ikke i ét billede.

13 Et svært spørgsmål

»Skal vi altid invitere alle tre?« spørger Liva næste dag.

Hun siger det forsigtigt denne gang. Alligevel gør spørgsmålet ondt. Du har lyst til at svare ja, fordi et ja ville være så let at forstå og så trygt at holde fast i.

Men du tænker på invitationen fra Selma. Du havde ikke lyst til at søge tilladelse til den.

Måske er det ikke en garanti for alle fremtidige aftener, du mangler. Måske er det at kunne tro på det, de siger, og mærke, at de stadig selv rækker ud. Hvordan beder man om det uden at gøre venskabet til en prøve, de hele tiden skal bestå?

Hvad tænker du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Nej, men man skal kunne tale ærligt om det

   Dine tanker ved valget: Hvad betyder ærlighed i en situation, der stadig kan gøre ondt? Hvilke aftaler ville støtte jer uden at styre alle jeres valg?

2. Ja, ellers er man ikke rigtige venner

   Dine tanker ved valget: Ville du selv kunne leve med reglen i alle situationer? Hvordan skelner du mellem tryghed og pligt til altid at være sammen?

3. Jeg ved det ikke endnu

   Dine tanker ved valget: Hvad mangler du at forstå, før du kan svare? Hvilken midlertidig aftale ville give jer plads til at finde ud af det?

Mit valg og min begrundelse:

14 Selma igen

Selma skriver igen. Hun sender et billede af en tegning og spørger, om du kan se, hvorfor den ene arm ser forkert ud.

Du ler, før du begynder at tænke på noget andet. Så svarer du, at personen ser ud til at have lånt en ekstra albue.

I aftaler at tegne sammen torsdag. Du får kort lyst til at lægge et billede op, så Liva og Naja kan se, at du også har planer. Tanken forsvinder ikke bare, fordi du opdager den.

Du lader telefonen ligge og finder dine blyanter frem. Selma skal ikke betale for din ensomhed ved at blive brugt som bevis på, at du ikke er ensom.

15 Tre på en ny måde

Ugen efter sidder I alle tre på muren ved skolegården. Liva fortæller noget, Naja retter hende, og du griner på det helt rigtige sted. Et øjeblik er der ingen afstand at måle.

Senere nævner Naja en aftale, hun og Liva har fredag. Det prikker stadig i dig. Du kan mærke det uden straks at vide, hvad det betyder.

»Vil I finde en dag i næste uge, hvor vi alle tre kan ses?« spørger du.

De finder telefonerne frem. Ingen lover, at noget aldrig vil ændre sig. Men de leder efter en dato sammen med dig. I dag er det et svar, du kan bruge.

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvad er forskellen på en følelse og en konklusion?

2. Hvordan påvirker sociale medier følelsen af at være valgt fra?

3. Må gode venner lave ting uden hinanden?

4. Hvorfor kan en dårlig forklaring være lettere at give end en ærlig?

5. Skriv en jeg-sætning, der udtrykker sårbarhed uden at anklage.

6. Hvilke detaljer lægger fortælleren mærke til efter koncertinvitationen, og hvilke overser fortælleren? Hvad gør det ved din tillid til fortællingen?

7. Skriv koncertsamtalen fra Najas synsvinkel. Giv hende et motiv, der forklarer tavsheden uden nødvendigvis at undskylde den.

FORTÆLLING 06 · KÆRESTER

Bare for sjov?

Af Michael Larsen

En joke føles sjov for den ene og pinlig for den anden.

01 I to

Elias venter på dig ved trappen. Han har gemt den sidste halvdel af en bolle og holder den frem, som om det er en meget højtidelig gave.

I har været kærester i tre uger. I kan stadig blive generte over helt almindelige ting som at finde ud af, hvem der går på hvilken side.

»Nåååå,« siger nogen bag jer.

Du griner. Det er rart, at de andre ved, at I er sammen. Elias smiler også, men lægger bollen på gelænderet i stedet for i din hånd. Du når at tænke, at han måske er flov over dig, før du overvejer, om han bare er træt af at blive kigget på.

02 Videoen

I frikvarteret giver Elias dig et kort kram. Det er ikke planlagt. Du har lige fortalt noget, der gjorde dig glad, og han trækker dig ind til sig et øjeblik.

Da I slipper, står din ven med telefonen løftet. »Det var altså sødt,« siger hun.

Et minut senere ligger klippet i gruppen med teksten »Årets største romance«. Der kommer hjerter, klappende hænder og en kommentar om bryllup.

Du ser klippet to gange. Du synes, I ser glade ud. Elias ser det én gang. Så låser han telefonen og siger, at han skal hente noget. Hans taske står allerede ved siden af ham.

03 Reaktionen

»Slap af, det er jo bare for sjov,« siger din ven, da Elias går.

Du har ikke sagt, at det ikke er sjovt. Alligevel føles det, som om der allerede er et svar, du skal give: Enten griner du med, eller også gør du noget stort ud af ingenting.

Elias forsvinder rundt om hjørnet. I gruppen spørger nogen, om der kommer en del to.

Du vil gerne følge efter ham. Du vil også gerne blive og forklare, at han ikke plejer at være sådan. Så opdager du, at den forklaring kunne få alle til at tale endnu mere om ham, mens han ikke er her.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg går efter Elias

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du spørge Elias, hvad han har brug for? Hvad ville du gøre, hvis han helst ville være alene et øjeblik?

2. Jeg bliver og griner med

   Dine tanker ved valget: Hvad betyder dit grin for dig, og hvad kan det se ud til at betyde for Elias? Hvordan kunne du undersøge forskellen bagefter?

3. Jeg beder vennen slette videoen med det samme

   Dine tanker ved valget: Hvad kan du selv sætte en grænse for, når du også er på videoen? Hvordan kan Elias få indflydelse på det næste skridt?

Mit valg og min begrundelse:

04 Elias

Senere sidder I på trappen bag gymnastiksalen. Elias gnider med skoen på en mørk plet på trinnet.

»Jeg gider ikke være ham med kæresten hele tiden,« siger han.

Du bliver stille. Du er jo kæresten.

Han ser op. »Det er ikke sådan ment.«

»Hvordan så?«

Han bruger lang tid på svaret. Han vil gerne være sammen med dig. Han vil bare ikke have, at ethvert kram bliver noget, klassen vurderer. Du kan forstå ordene, men følelsen af at være blevet gemt lidt væk forsvinder ikke med det samme. Det bliver den første samtale, hvor I begge er sårede af noget, ingen af jer havde tænkt som et angreb.

05 Forskellige grænser

Du fortæller, at du egentlig kunne lide videoen. Elias ser overrasket ud.

»Jeg troede bare, du grinede for deres skyld.«

Det gjorde du måske også lidt. Men du blev også glad for at se jer sammen. Du havde taget hans tavshed som et tegn på, at han ikke var lige så glad.

I sidder et øjeblik uden at sige noget. Den samme video havde vist dig nærhed og ham et publikum.

Du spørger, om han aldrig vil have billeder af jer. »Det sagde jeg ikke,« svarer han. Han vil gerne kunne være med til at vælge. Du opdager, hvor hurtigt du selv var begyndt at gøre hans grænse større og enklere, end han havde sagt.

06 Sletning

Din ven siger, at flere allerede har gemt videoen. Hun peger på telefonen, som om problemet nu befinder sig et sted, ingen kan nå.

»Så nytter det jo ikke at slette den.«

Du tænker på Elias ved trappen. Han har ikke bedt om, at fortiden bliver gjort ugjort. Han har bedt om, at videoen ikke bliver ved med at være en invitation til kommentarer.

Men du kan også forstå følelsen af at være for sent ude. Hvis man ikke kan ordne det hele, er det fristende at lade være med at gøre noget. Din ven venter på, at du skal nikke og lade samtalen slutte.

Hvad tænker du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Det nytter stadig at stoppe videre deling

   Dine tanker ved valget: Hvad kan en sletning stadig ændre? Hvilke konkrete handlinger kunne begrænse delingen, selv om nogle har gemt klippet?

2. Så er skaden sket, og vi må komme videre

   Dine tanker ved valget: Hvem bestemmer, hvornår man er klar til at komme videre? Hvad risikerer man at overse ved at kalde skaden afsluttet?

3. Elias må selv sige, hvad han vil

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du give Elias en stemme uden at lægge alt arbejdet over på ham? Hvilket ansvar har du selv?

Mit valg og min begrundelse:

07 Din irritation

Om aftenen bliver du irriteret. I havde haft en god dag, før videoen. Nu har I brugt flere timer på at tale om grænser.

Du skriver »kan vi ikke bare være normale?« og sletter det hurtigt. Du ved godt, det ville ramme.

Alligevel er følelsen der. Du savner at kunne være glad uden at undersøge hvert blik. Du vil gerne tage Elias alvorligt, og du vil også gerne have plads til din egen oplevelse.

Du lægger telefonen væk. Måske behøver irritation ikke straks blive til en dom over ham. Men hvis du aldrig siger, at noget også er svært for dig, bliver tavsheden måske til noget andet senere.

08 Skam

Næste dag fortæller Elias om sin storebror. Hver gang hans telefon lyser, spørger broren med en påtaget sød stemme, om »kæresten savner ham«. Forleden læste han en besked højt ved middagsbordet.

»De andre grinede bare,« siger Elias. »Jeg grinede også. Hvad skulle jeg ellers gøre?«

Du ser hans smil fra frikvarteret for dig igen. Det kunne altså have været noget andet end glæde.

Han siger, at videoen fik skolen til at føles som endnu et sted, hvor andre bestemte, hvordan han skulle være forelsket. Du vidste ikke noget af det. Nu ved du det, men du tænker også på, om hans nej burde have været nok i sig selv.

09 Det, du ikke vidste

»Du kunne godt have sagt det før,« siger du.

Elias svarer, at han først fandt ordene, da han skulle forklare det bagefter. Du kan høre, at han ikke bare forsøger at slippe for ansvar. Han virkede faktisk selv overrasket over, hvor hårdt klippet ramte.

Du vil ikke skulle gætte alt. Han vil ikke skulle bevise, at hans grænse er rimelig, hver gang han mærker den.

I prøver at finde en måde at stoppe op på, før nogen af jer bliver presset til at smile. En sætning, der ikke betyder »du har gjort noget frygteligt«, men »jeg har brug for, at vi lige spørger hinanden«.

Hvad er fair? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Han har ansvar for at sige sin grænse, når han kan

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan man gøre det lettere at sige en grænse højt? Hvad gør man, når personen først forstår sin reaktion bagefter?

2. Andre burde kunne mærke, når noget ikke er okay

   Dine tanker ved valget: Hvilke signaler kan du lægge mærke til, og hvad kan du ikke vide uden at spørge? Hvordan kan du undersøge det nænsomt?

3. Begge dele kan være sande samtidig

   Dine tanker ved valget: Hvordan fordeler ansvaret sig mellem den, der deler, den, der bliver filmet, og dem, der griner? Behøver det være lige stort?

Mit valg og min begrundelse:

10 Klassen

»Har I slået op?« råber nogen tværs gennem klassen, da Elias sætter sig et andet sted for at arbejde.

Du får lyst til at svare højt, at I har det fint. Du vil beskytte jer mod historien om, at der er noget galt. Men Elias har netop sagt, at han ikke vil diskutere jeres forhold foran alle.

Du ser på ham. Han ser på sin bog.

»Han skal lave opgaven med sin gruppe,« siger du.

Det er så almindeligt et svar, at den anden ikke rigtig kan bygge videre. Du mærker stadig vreden. Men for en gangs skyld får spørgsmålet ikke lov til at gøre jer til hovedpersoner i resten af timen.

11 En fælles sætning

Efter skole prøver I forskellige svar af. Elias foreslår: »Det er vores, ikke klassens.« Du synes først, det lyder som noget fra en film.

Han ler. »Så sig det på din måde.«

Du foreslår: »Vi gider ikke have det kommenteret hele tiden.« Det kan han bedre lide, end du havde ventet.

I bliver enige om, at I ikke behøver sige præcis det samme. I skal bare vide, at den anden ikke står alene, når en grænse bliver sat.

Det gør dig roligere. Du behøver ikke dele alle hans følelser for at støtte ham. Han behøver heller ikke lade som om, du selv hadede videoen.

12 Joken vender tilbage

Din ven siger undskyld. Hun har slettet sit opslag og bedt dem, hun ved har gemt videoen, om at gøre det samme.

»Jeg troede virkelig, I ville synes, det var sødt,« siger hun.

Du tror på hende. Hun plejer at tage billeder af gode øjeblikke, fordi hun gerne vil huske dem. Det er en side af hende, du holder af.

Elias spørger, hvorfor hun så ikke spurgte først. Hun svarer ikke straks.

Du kan mærke fristelsen til at hjælpe hende ud af den pinlige stilhed. Men måske skal hun have lov til at blive i spørgsmålet længe nok til faktisk at tænke over det.

Gør intentionen en forskel? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Ja, intentionen betyder noget for, hvordan jeg ser personen

   Dine tanker ved valget: Hvordan påvirker hensigten din forståelse af vennen? Hvad skal hun stadig gøre ved virkningen af sit opslag?

2. Nej, virkningen er det vigtigste

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du tage Elias' oplevelse alvorligt og samtidig lytte til vennens forklaring? Hvad ville konkret hjælpe ham nu?

3. Både intention og virkning betyder noget

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du anerkende den gode hensigt uden at lukke samtalen om grænsen? Hvad ville være tegn på en reel ændring?

Mit valg og min begrundelse:

13 Ny aftale

I aftaler, at billeder og videoer af jer først bliver delt, når I begge har set dem og sagt ja. Din ven nikker og spørger, om hun gerne må beholde billedet fra klassefesten.

Elias vil se det igen. Du mærker en lille utålmodighed, men finder telefonen frem.

På billedet står I med hele gruppen. Elias siger, det er fint. Grænsen er altså ikke et forbud mod at være synlig. Den handler også om, hvordan man bliver vist, og hvem der får lov at beslutte det.

Du gemmer selv et billede kun til jer. Denne gang føles det private ikke som at blive skjult. Det føles som at have noget sammen.

14 Ikke et facit

En uge senere spørger Elias, om han må lægge et billede af jer op. Du er ved at sige ja automatisk, men ser, at du selv ser ked ud af det på billedet, selv om du ikke var det.

»Jeg vil hellere have det andet,« siger du.

Han skifter uden at spørge, om du er for følsom.

Det lille øjeblik bliver ved med at være hos dig. Du havde først tænkt på aftalen som noget, der skulle beskytte Elias. Nu bruger du den selv. Du behøver ikke have haft hans oplevelse med en storebror for at ønske indflydelse på, hvordan andre ser dig.

15 Bare for sjov

Nogle uger senere taber Elias sin bolle på trappen og erklærer, at jeres forhold har mistet sin vigtigste tradition. Du griner så meget, at du må sætte dig.

Din ven løfter telefonen halvt og standser. »Må jeg?«

Elias ser på dig. Du ryster på hovedet, stadig grinende. Han gør det samme.

Hun lægger telefonen væk og sætter sig hos jer. Ingen bliver sure. Joken fortsætter uden at blive til en fil.

På vej ind tager Elias din hånd et øjeblik. Du ved ikke, om nogen så det. Det er heller ikke det, du først kommer til at huske om pausen.

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvornår kan 'det var bare for sjov' være en forklaring, og hvornår bliver det en bortforklaring?

2. Kan to mennesker i et forhold have forskellige grænser for privatliv?

3. Hvilket ansvar har man for noget, man deler, hvis andre deler det videre?

4. Hvordan ændrer ny baggrundsviden din fortolkning af Elias?

5. Formuler en tydelig grænse uden at angribe den anden person.

6. Sammenlign betydningen af bollen, telefonen og latteren i begyndelsen og slutningen. Hvad fortæller gentagelserne om relationen?

7. Ville du vurdere Elias' grænse anderledes, hvis du ikke kendte historien om hans storebror? Undersøg din begrundelse.

FORTÆLLING 07 · GRUPPEPRES

Videoen

Af Michael Larsen

Alle griner. Du gør også. Indtil du ser, hvem joken går ud over.

01 Optagelsen

Efter idræt er alle klædt på og ved at pakke tasker, da musikken skifter på Victors telefon. Jonas stiller sig midt på gulvet og laver en dans, der mest består af albuer.

Du griner. Han griner også. Da Victor løfter telefonen, nikker Jonas og gør bevægelserne endnu større.

»Kun det sidste,« siger han. »Det var det bedste.«

Victor filmer nogle sekunder. I stimler sammen for at se klippet, og Jonas peger grinende på sit eget ansigt.

Da I går mod klassen, har du den lette følelse af at have været med i noget sjovt. Du ved endnu ikke, hvor anderledes det samme øjeblik kan se ud uden resten af rummet.

02 Redigeringen

I næste pause har Victor redigeret klippet. Han har fjernet musikken, gjort Jonas langsom og lagt en knirkende lyd under hvert skridt. Ansigtet er zoomet ind, så man ikke længere kan se jer andre grine med.

Victor viser, hvordan han fik lyden til at ramme præcist. Han er stolt af det. Du forstår godt hvorfor; timingen er virkelig god.

Du griner igen. Så ser du klippet uden at se på Victor. Jonas ligner ikke længere en, der optræder med vilje. Han ligner en, nogen har fanget i at gøre noget pinligt.

»Bedre, ikke?« spørger Victor. Du er ikke sikker på, hvilket spørgsmål du skal svare på.

03 Send

Victor holder telefonen mellem jer. »Skal den i gruppen?«

To andre siger ja, før du når at svare. Jonas er gået over på biblioteket og har ikke set den nye version.

Du kunne spørge, om han har godkendt den. Det ville være et ret enkelt spørgsmål. Men du kan allerede høre nogen sukke over, at man heller aldrig må noget mere.

Victor ser på dig, fordi du plejer at kunne lide hans videoer. Du vil ikke få ham til at føle sig dum foran de andre. Samtidig er det netop det, videoen måske kommer til at gøre ved Jonas. Du mærker, hvor forskelligt det føles, alt efter hvem der står ved siden af dig.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg siger, at den er sjov, men ikke bør deles

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du skelne mellem, at du griner, og at du mener, klippet bør deles? Hvilken sætning kunne gøre forskellen tydelig?

2. Jeg siger bare 'send den'

   Dine tanker ved valget: Hvad vejer tungest i øjeblikket, hvor du siger send? Hvordan ville din vurdering ændre sig, hvis Jonas stod ved siden af jer?

3. Jeg spørger, om Jonas har set den redigerede version

   Dine tanker ved valget: Hvilken version og hvilket publikum skal Jonas kunne tage stilling til? Hvordan vil du sikre, at han kan sige nej uden at blive presset?

Mit valg og min begrundelse:

04 Reaktionen

Den redigerede video bliver lagt i gruppen. Der kommer hurtigt reaktioner, også fra dem, der ikke var i omklædningsrummet. En skriver »jeg dør«, en anden sender en række grinende ansigter.

Jonas skriver ikke noget. Nogen sætter klippet på gentagelse ved bordet bag dig. Den knirkende lyd kommer hvert tredje sekund.

Du prøver at huske, hvor længe den oprindelige dans varede. Den var allerede slut og glemt, før Victor begyndte at redigere. Nu kan øjeblikket begynde forfra, hver gang nogen trykker.

Ingen skriver direkte, at Jonas er dum. Men du har svært ved at forestille dig, hvem der ellers skal være jokens genstand.

05 Jonas

»Ja ja, meget sjovt,« siger Jonas næste morgen, da nogen laver lyden med munden.

Han smiler, men smilet bliver siddende et øjeblik efter, at de andre er holdt op. Du ved ikke, om du overfortolker det, fordi du selv er urolig.

Senere ser du en besked i gruppen: Jonas har forladt samtalen.

Victor siger, at han sikkert bare er træt af notifikationer. Det kan være rigtigt. Du vil gerne tro det, fordi det ville gøre det hele enklere.

I pausen bliver Jonas inde. Han siger, han mangler en opgave. Du lægger mærke til, at bogen foran ham ikke er slået op.

06 Hvad tæller som et ja?

»Han sagde jo ja til at blive filmet,« siger Victor.

Du husker Jonas' nik. Du husker også, at han bad om det sidste stykke af dansen, og at I så klippet sammen. Dengang var lyden jeres latter og musikken fra telefonen.

Victor siger, at redigering bare gør videoer bedre. Han redigerer også sig selv sådan.

Det er rigtigt. Men Jonas har ikke valgt Victors vane for sig selv. Du prøver at finde ud af, hvor meget der skal ændres, før det ikke længere er det samme, man sagde ja til. Er det lyden? Publikum? Eller det, videoen nu får andre til at tro om ham?

Hvad synes du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Et ja gælder kun den situation, man faktisk siger ja til

   Dine tanker ved valget: Hvad var der konkret sagt ja til i omklædningsrummet? Hvilke ændringer ville kræve et nyt spørgsmål efter din mening?

2. Hvis man lader sig filme, må man regne med, at det kan blive delt

> Dine tanker ved valget: Er noget rimeligt, bare fordi det er en risiko, man kender? Hvem kan gøre noget for at mindske risikoen?

3. Det afhænger af, hvor meget redigeringen ændrer betydningen

> Dine tanker ved valget: Hvilke ændringer i lyd, billede og sammenhæng gør Jonas anderledes at se på? Hvem bør vurdere, om ændringen er i orden?

Mit valg og min begrundelse:

07 Grinets magt

Det, der generer dig mest, er næsten, at du stadig synes, timingen er morsom. Du ville ønske, at noget forkert også føltes forkert med det samme.

I stedet var det rart at grine sammen. Du mærkede ingen stor beslutning, bare lysten til at være en del af kredsen omkring skærmen.

Du tænker på, om et grin altid fortæller, hvad man synes er i orden. Det gør det måske ikke. Men Jonas kan ikke se forskellen mellem dit spontane grin og en bevidst accept, hvis det eneste, han møder, er lyden.

Du behøver ikke lyve om, at du grinede. Spørgsmålet er, hvad du gør med den viden nu.

08 Privat besked

Jonas skriver privat: »Var det dig, der sendte den videre?«

Du har ikke videresendt klippet. Det er en lettelse at kunne svare nej. Fingrene er allerede i gang.

Så stopper du. Du var med omkring skærmen. Du lo, og du så, hvad der var ved at ske. Hvad betyder den rolle, hvis han spørger til en anden?

Du vil ikke gøre hans besked til en lang bekendelse om din egen dårlige samvittighed. Du vil heller ikke gemme hele din deltagelse bag et teknisk korrekt nej. Du læser spørgsmålet igen og prøver at høre, hvad han måske har brug for ud over navnet på den, der trykkede send.

09 Dit svar

Du forestiller dig tre svar. Det korte nej. Nej med Victors navn bagefter. Og et nej, hvor du også fortæller, at du så klippet, før det blev delt.

Det sidste føles mest risikabelt. Jonas kan blive vred på dig, selv om du ikke sendte noget.

På skærmen kan du stadig se, at han er online. Du får lyst til at bede ham forstå, at det var svært at sige noget. Men så bliver det måske ham, der skal trøste dig.

Du tænker på, hvordan et svar kan være sandt både i det, det fortæller, og i det, det ikke bekvemt lader stå udenfor.

Hvad skriver du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Nej, men jeg var der og sagde ikke fra. Det er jeg ked af

   Dine tanker ved valget: Hvordan ville du beskrive din egen rolle præcist uden at bede Jonas om at trøste dig? Hvad kunne du tilbyde at gøre nu?

2. Nej, det var Victor

   Dine tanker ved valget: Hvad svarer dette nej på, og hvad udelader det? Hvornår er det relevant at fortælle mere end det, der direkte bliver spurgt om?

3. Nej. Hvorfor?

   Dine tanker ved valget: Hvad vil du gerne forstå ved at spørge hvorfor? Kan spørgsmålet komme til at kræve, at Jonas først beviser, at han er ramt?

Mit valg og min begrundelse:

10 Gruppen

Ved frokostbordet siger nogen, at Jonas er blevet for følsom. Ordet får flere til at nikke. Nu er det hans reaktion, der skal forklares, ikke videoen.

Du spørger, om nogen har talt med ham om den nye version. Der bliver stille et øjeblik.

»Man kan jo heller ikke spørge om alt,« siger Victor.

Du kan mærke, at de andre venter på, om du vil holde fast. Det er svært at svare uden at lyde som en voksen, der er kommet forbi bordet.

»Nej,« siger du. »Men ham kan vi vel spørge.« Det er ikke en stor tale. Alligevel er stemningen anderledes, da du har sagt det.

11 Victor

Victor indhenter dig på gangen. »Du får det til at lyde, som om jeg mobber ham.«

Han ser mere såret end vred ud. Du ved, at han og Jonas spiller sammen om aftenen, og at Victor flere gange har hjulpet ham med lektier.

»Jeg siger, at han ikke virker glad for videoen,« svarer du.

Victor fortæller, at Jonas selv plejede at sende lignende klip. Det er en oplysning, du ikke kendte. Den ændrer noget ved, hvorfor Victor troede, det var i orden. Men den fortæller stadig ikke, hvordan Jonas har det med netop dette klip. Du foreslår, at Victor spørger ham direkte i stedet for at få dig til at afgøre det.

12 At sige fra bagefter

Du tænker tilbage på den første pause. Hvor let det ville have været at stille spørgsmålet dengang. Nu føles din reaktion forsinket, næsten mistænkelig.

Måske vil nogen sige, at du kun siger fra, fordi Jonas blev ked af det. Det er jo på en måde sandt: Du forstod mere, da du så hans reaktion.

Betyder det, at du ikke længere må ændre mening?

Du har lyst til at forklare de andre, at du ikke er falsk. Men den forklaring ville igen handle om, hvordan du bliver set. Jonas sidder stadig uden for gruppen. Der er noget mere konkret at tage fat på end dit ry som modig eller fejlfri.

Er det for sent? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Nej, det er bedre at reagere sent end aldrig

   Dine tanker ved valget: Hvad har ændret din forståelse siden første pause? Hvordan kan en sen reaktion stadig have betydning for Jonas?

2. Ja, nu virker det bare som om jeg vil redde mig selv

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du handle hjælpsomt, selv hvis andre tvivlede på dit motiv? Hvad ville være vigtigere end at se godt ud?

3. Jeg bør fokusere på, hvad Jonas har brug for, ikke på hvordan jeg ser ud

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du finde ud af, hvad Jonas ønsker, uden at give ham ansvaret for at løse hele situationen?

Mit valg og min begrundelse:

13 Slet

Victor taler med Jonas. Bagefter sletter han opslaget og skriver, at den redigerede version ikke skal deles videre. Han nævner ikke, hvad Jonas sagde privat.

En elev svarer, at man ikke kan slette noget fra internettet. Victor skriver: »Nej, men du kan slette din kopi.«

Du bliver overrasket over svaret. Det lyder hverken som en undskyldning eller en joke.

Der er stadig nogen, der har klippet. En sletning er ikke en garanti. Men den knirkende lyd bliver ikke afspillet ved jeres bord den dag. Jonas kommer forbi efter en bog, og ingen beder ham danse.

14 Efter

Jonas vender tilbage til gruppechatten nogle dage senere. Du overvejer at skrive velkommen, men lader være med at gøre ham til et nyt fælles emne.

I stedet spørger du i skolen, om han vil med ned på banen. Han siger måske senere.

Du bliver lidt skuffet og opdager, at du havde håbet på et tegn på, at alt var godt igen. Det er ikke et tegn, han skylder dig.

Senere kommer han alligevel. I spiller ti minutter uden at tale om videoen. Du ved ikke, om det betyder, at han har

tilgivet jer, eller bare at han gerne vil spille. Du behøver ikke gøre øjeblikket til mere, end det er.

15 Næste gang

En måned senere falder en elev næsten over sin taske og redder sig med en mærkelig dans. Flere griner. En telefon bliver løftet.

Du griner også denne gang. Så spørger du, om telefonen kan blive nede.

»Jeg ville bare filme,« siger den, der holder den.

Du mærker varmen i ansigtet. Det er stadig ubehageligt at bryde stemningen. Der kommer ikke nogen følelse af at være blevet et særligt modigt menneske.

Eleven ved tasken samler sine bøger op og ser kort på dig. Du ved ikke, hvad blikket betyder. Men øjeblikket får lov til at slutte, da I går videre.

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvad er forskellen på at filme nogen og at ændre betydningen af optagelsen bagefter?

2. Kan noget være sjovt og samtidig uretfærdigt?

3. Hvilket ansvar har tilskuere?

4. Hvordan bruges ordet 'følsom' i historien?

5. Skriv et svar til Victor, der anerkender hans intention uden at ignorere virkningen.

6. Hvilke konkrete valg i redigeringen ændrer din opfattelse af Jonas? Beskriv også, hvad den redigerede video udelader.

7. Hvad kan Jonas' "måske senere" betyde? Find flere mulige fortolkninger, og overvej, hvorfor fortælleren ønsker et bestemt svar.

FORTÆLLING 08 · LOYALITET

Hvis du siger det, er vi færdige

Af Michael Larsen

Din ven betror dig noget alvorligt – og kræver, at du lover aldrig at sige det videre.

01 Løftet

Mikkels navn dukker op, lige da du vil lægge telefonen fra dig. »Er du vågen?«

Så: »Du skal love, du aldrig siger det til nogen.«

Du kender ham som den, der altid sender noget dumt, når du er i dårligt humør. I aften sender han ingenting sjovt. Du

svarer, at han kan stole på dig. Det føles som det, en ven skal sige.

Der går flere minutter, før næste besked kommer.

Han har taget penge fra sin mors pung. Ikke én gang. Flere.

Du sætter dig op i sengen. Det løfte, du lige gav uden at tænke ret længe, føles pludselig meget større end den besked, du skrev det i.

02 Mere end penge

Mikkel ringer, fordi han ikke vil skrive mere. Du kan høre ham gå rundt på sit værelse.

Pengene er brugt på skins og tilbud i et spil. Et af tilbuddene var ved at udløbe, og bagefter kom der et nyt. Han fortæller det hurtigt, som om hastigheden kan gøre det mindre alvorligt.

»Hun tror bare, hun har lagt dem et andet sted.«

Du spørger, hvor mange penge det er. Han giver først et omtrentligt tal. Så et højere.

Du siger ikke noget. Han spørger, om du stadig er der. Du svarer ja og opdager, at du ikke aner, hvilken sætning der skal komme efter det.

03 Hemmeligheden

»Du lovede det,« siger Mikkel.

Du havde ikke glemt det. Du tænker på hans mor, som købte mad til jer sidst, du var der. Du tænker også på, hvor meget det må have kostet ham at ringe.

Hvis du straks fortæller det videre, vil han måske aldrig betro dig noget igen. Hvis du lover tavshed en gang til, kan du komme til at låse jer begge fast i noget, du ikke kan overskue.

Du vil gerne være en ven, han tør komme til. Du vil ikke være den eneste, der ved, hvorfor pengene forsvinder. De to ønsker passer ikke længere så let sammen.

Hvad gør du først? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg siger, at han selv må fortælle det til sin mor

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du opfordre Mikkel til at fortælle det uden at lade ham stå alene? Hvad ville du gøre, hvis han ikke turde?

2. Jeg lover igen, at jeg ikke siger noget

   Dine tanker ved valget: Hvad kan du realistisk love? Hvad kan ske med både dig og Mikkel, hvis løftet bliver større end det, du kan bære?

3. Jeg siger, at jeg ikke kan love tavshed om alt

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du forklare, at dit første løfte var for stort? Hvordan vil du lytte til hans følelse af at være svigtet?

Mit valg og min begrundelse:

04 Mikkels frygt

Mikkel fortæller, at hans mor allerede vender hver en krone. Hun bliver stille, når der kommer regninger, og siger, at hun bare skal have overblik.

»Hun kommer til at hade mig.«

Du får lyst til at sige nej med det samme. Men du ved ikke, hvordan hun vil reagere. Du kan love din egen støtte. Du kan ikke love hendes følelser væk.

Han er bange for at miste telefonen og spillet. Da du spørger mere, siger han, at det værste er tanken om hendes blik, næste gang hun lægger sin pung på bordet. Det er første gang, han taler langsommere.

05 Din rolle

Næste dag har du svært ved at følge med i timen. Mikkel sender et billede af sin kat under bordet, som om alt er normalt. Du kan ikke få dig selv til at svare med noget sjovt.

Du regner på, om du kunne låne ham pengene. Du tænker på, hvad du ville sige til hans mor. Du overvejer, om du skal holde øje med, hvad han køber.

Da klokken ringer, opdager du, at du har brugt en hel time på at være både bank, forælder og kontrollør inde i dit hoved. Mikkel bad dig lytte. Du er ved at gøre dig selv ansvarlig for at ordne hele hans liv.

06 Fortrolighed

I går en omvej hjem, fordi Mikkel ikke vil tale, hvor andre kan høre det.

»Hvis alle hemmeligheder bare bliver fortalt videre, kan man jo ikke stole på nogen,« siger han.

Du forstår, hvad han mener. Du har selv fortalt ham ting, du ville hade, at andre kendte. Hans argument er ikke tomt, bare fordi du er uenig i, hvad det skal føre til.

Men pengene tilhørte en anden. Du tænker på, om der er forskel på at passe på noget pinligt og at passe på en handling, der kan fortsætte med at skade. Mikkel spørger, hvor du ville sætte grænsen. Du opdager, at du må svare mere præcist end »det kommer an på det«.

Hvornår må et løfte brydes? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Når andre mennesker bliver skadet

   Dine tanker ved valget: Hvilken skade ser du her, og hvem berøres af den? Hvordan kan du søge hjælp uden at dele flere oplysninger end nødvendigt?

2. Kun hvis der er fare for nogen

   Dine tanker ved valget: Hvordan vil du skelne mellem fare og anden alvorlig skade? Hvem kan hjælpe dig med vurderingen, hvis du er usikker?

3. Det afhænger også af, om personen selv vil tage ansvar

   Dine tanker ved valget: Hvilke handlinger ville vise, at Mikkel er på vej mod at tage ansvar? Hvor længe ville du kunne vente på dem?

Mit valg og min begrundelse:

07 En plan

Mikkel har en plan. Han vil lægge lidt tilbage hver uge. Hans mor opdager måske aldrig noget, og så behøver ingen blive kede af det.

Han viser dig en liste på telefonen. For første gang ligner han en, der kan trække vejret.

Du spørger, hvor pengene skal komme fra. Han nævner lommepenge, en gammel controller og fødselsdagspenge, han endnu ikke har fået.

Listen er både et forsøg på at gøre noget og en måde at udskyde det svære på. Du vil ikke knuse det første ved kun at pege på det andet. Men tallene passer ikke helt, og den næste uge er stadig langt væk.

08 Din tvivl

Du tænker på, om tilbagebetaling ville være nok. Hans mor ville få pengene igen. Mikkel ville have gjort sig umage. Skal alle fejl nødvendigvis frem i lyset, hvis de kan repareres?

Så forestiller du dig, at hun fortsat tror, hun selv glemmer eller mister penge. Den del bliver ikke rettet af en seddel, der pludselig ligger i pungen igen.

Du kender ikke den perfekte rækkefølge. Men du begynder at være sikker på, at du har brug for hjælp til at tænke, ikke bare flere timer alene med hemmeligheden. Du overvejer, hvordan du kan få råd uden at fortælle mere om Mikkel end nødvendigt.

09 Deadline

Du foreslår, at han taler med sin mor inden weekenden. Mikkel stopper midt på fortovet.

»Hvis du siger det, er vi færdige.«

Der kommer en cykel, og I må træde til siden. Da I står stille igen, virker sætningen endnu hårdere.

Du vil gerne trække forslaget tilbage. Bare for at få jeres venskab til at føles sikkert igen. Men du mærker også vrede over, at du skal bevise din loyalitet ved at gøre præcis det, han vil.

»Jeg prøver ikke at bestemme over dig,« siger du. Du er ikke sikker på, om han kan høre forskellen på en grænse og en trussel lige nu.

Hvad svarer du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg vil hellere risikere, at du bliver sur, end hjælpe dig med at skjule det

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du sætte din grænse uden at true med at udstille Mikkel? Hvilken støtte kan du stadig tilbyde?

2. Okay, jeg blander mig ikke mere

   Dine tanker ved valget: Hvad er forskellen på at slippe ansvaret for at løse det og på at love at skjule det? Hvad har du selv brug for nu?

3. Jeg hjælper dig med at finde en måde at sige det på

   Dine tanker ved valget: Hvad kunne du konkret hjælpe med: ord, et tidspunkt eller kontakt til en voksen? Hvordan bliver beslutningen og ansvaret stadig hans?

Mit valg og min begrundelse:

10 Samtalen med en voksen

Du beder en lærer om at tale efter timen. Før du nævner noget konkret, siger du, at det handler om en ven og et løfte, du ikke ved, om du kan holde.

»Hvad gør du med det, jeg fortæller?« spørger du.

Læreren forklarer, at hun kan lytte og hjælpe dig med at overveje næste skridt, men ikke love at holde alt hemmeligt uanset indholdet. I kan begynde med situationen i generelle træk.

Du er både lettet og nervøs. Du havde næsten håbet, hun kunne give dig en løsning, hvor ingen blev vrede, og ingen behøvede ændre noget. Sådan en løsning lover hun ikke.

11 Voksenhjælp

Læreren spørger, hvad du selv har brug for. Du begynder at forklare, hvordan Mikkel kan betale tilbage. Hun spørger igen, og først da opdager du, at du ikke har svaret om dig selv.

»Jeg vil gerne holde op med at være den eneste, der skal vide, hvad vi gør,« siger du.

Hun nikker. I taler om at hjælpe en ven med at finde en voksen, vedkommende er tryg ved, og om at sige tydeligt, hvad man kan love.

Du går derfra uden en færdig dom over Mikkel. Du har en sætning, du kan bruge: »Jeg vil gerne hjælpe dig, men jeg kan ikke løse eller skjule det her for dig.«

12 Mikkel vælger

Fredag skriver Mikkel, at han vil fortælle sin mor det. Ikke fordi han pludselig synes, det er let. Han har lagt pengene sammen flere gange og er træt af at være bange for lyden af hendes nøgle i døren.

Han spørger, om du vil komme med hjem og være i nærheden. Du bliver lettet og så usikker på, hvad han forventer af dig.

»Skal jeg være med i samtalen?« spørger du.

Han ved det ikke. I aftaler, at han begynder selv, og at du kan vente udenfor eller være med, hvis de begge ønsker det. Du vil gerne støtte ham. Du vil ikke komme til at fortælle hans historie, fordi han tøver.

Hvad betyder støtte her? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. At være der uden at tale for ham

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du være til stede på en måde, Mikkel og hans mor begge er trygge ved? Hvad gør du, hvis samtalen bliver for svær for dig?

2. At forklare hans mor, at han virkelig fortryder

   Dine tanker ved valget: Hvad ved du om hans fortrydelse, og hvad kan kun han selv forklare? Hvornår bliver din støtte til en overtagelse af samtalen?

3. At lade ham gøre det helt alene

> Dine tanker ved valget: Hvornår kan det være hjælpsomt at være alene om en samtale, og hvornår er selskab en støtte? Hvem skal have indflydelse på det?

Mit valg og min begrundelse:

13 Konsekvensen

Du venter udenfor, mens Mikkel taler med sin mor. Der går længere tid, end du havde forestillet dig. En nabo trækker en skraldespand hen over fliserne, og du flytter dig for at give plads.

Senere fortæller Mikkel, at hun blev både vred og ked af det. De har aftalt tilbagebetaling og en pause fra køb i spillet. Hun sagde, at tillid kommer til at tage tid.

»Det var forfærdeligt,« siger han. Så efter lidt tid: »Men nu skal jeg ikke høre hende lede efter pengene mere.«

Du føler lettelse. Den gør ikke samtalen god, og den gør ikke problemet færdigt. Men hemmeligheden er ikke længere kun mellem jer.

14 Efter løftet

Mikkel er stadig kort for hovedet nogle dage. Da du laver en almindelig joke, svarer han, at du jo altid ved bedst.

Du siger, at det ikke er rimeligt. Du har også været bange og i tvivl. Det overrasker ham.

»Jeg troede bare, du havde besluttet, hvad der var rigtigt.«

Du ryster på hovedet. I taler ikke længe, men noget bliver mere lige mellem jer. Du er ikke den voksne i venskabet, og han er ikke en opgave, du har løst.

Da han senere spørger, om I skal spille noget andet sammen, siger du ja. Det føles godt at kunne være venner om noget, der ikke handler om hemmeligheden.

15 Næste hemmelighed

Nogle måneder senere skriver en anden ven: »Lov, du ikke siger det til nogen.«

Du læser beskeden og mærker den gamle hastighed i fingrene. Du vil stadig gerne være den, folk tør komme til.

Denne gang skriver du: »Jeg vil gerne lytte og behandle det ordentligt. Men jeg kan ikke love tavshed om alt, før jeg ved, hvad det handler om.«

Der kommer ikke noget svar med det samme. Du bliver nervøs for, om vennen nu lader være med at fortælle det.

Du sender en besked mere: »Du må gerne begynde med at sige, hvad du har brug for fra mig.« Så venter du.

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvornår bliver fortrolighed til medansvar?

2. Kan man være loyal ved at presse en ven til at tage ansvar?

3. Hvad er forskellen på at støtte og at redde nogen fra konsekvenser?

4. Hvorfor er det problematisk at love total tavshed på forhånd?

5. Formuler en sætning, du kan bruge, når nogen kræver et ubetinget løfte om hemmeligholdelse.

6. Find et sted, hvor fortællerens omsorg er ved at blive til ansvar for hele Mikkels problem. Hvilke ord viser det?

7. Omskriv morens samtale med Mikkel som en kort scene. Markér bagefter, hvad du ved fra teksten, og hvad du selv har forestillet dig.

FORTÆLLING 09 · IDENTITET

Den nye version af dig

Af Michael Larsen

Når du ændrer dig, hvem bestemmer så, om du stadig er den samme?

01 Efter sommerferien

Du prøver jakken foran spejlet en sidste gang. Stoffet er stivere end dit gamle tøj, og håret falder anderledes, end du havde forestillet dig hos frisøren. Alligevel smiler du.

I sommerferien begyndte du at høre noget andet musik. Du fandt en butik med brugt tøj og en trøje, du ikke straks turde tage på. Nu har du den under jakken.

På vej til skole føler du dig både mere som dig selv og mere synlig end normalt. Du håber, nogen lægger mærke til det. Du håber også, at ingen gør det til en stor ting. De to ønsker følger dig hele vejen til døren.

02 Reaktionerne

En fra klassen siger, at håret ser fedt ud. Du svarer lidt for hurtigt og bliver glad.

Oliver kommer ind med sin taske over den ene skulder. Han standser foran dig og smiler skævt.

»Hvem prøver du at være?«

Der bliver grinet bag ham. Måske mest fordi det er Oliver, der siger det. Du kan ikke holde styr på, hvem der griner af hvad.

Du har kendt ham længe nok til at vide, at han ofte laver en joke, når han ikke ved, hvad han ellers skal sige. Det ved du godt. Sætningen rammer alligevel lige der, hvor du selv var usikker foran spejlet.

03 Svar

Du trækker i jakkens ærme. »Det er bare tøj,« kunne du sige. Så kunne I komme videre, og du slap for at forklare noget, du endnu ikke har ord for.

Men det er ikke kun tøj. Ikke for dig. Det er også glæden ved selv at vælge noget uden først at tænke på, om Oliver ville vælge det samme.

Du kunne sige, at han skal blande sig udenom. Det ville være tydeligt, men du vil jo stadig gerne have ham i dit liv.

Oliver venter på dit svar. Du kan mærke, hvor hurtigt et spørgsmål om en jakke er blevet til et spørgsmål om, hvem af jer der bestemmer, hvad der tæller som dig.

Hvad svarer du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Det her er faktisk mere mig end før

   Dine tanker ved valget: Hvad føles mere som dig, og hvordan ved du det? Hvordan kan du beskrive det uden at skulle have en færdig forklaring på dig selv?

2. Slap af, det er bare tøj

   Dine tanker ved valget: Hvad ville du beskytte ved at kalde det bare tøj? Hvordan kunne du samtidig vise, at kommentaren ramte dig?

3. Hvorfor betyder det så meget for dig?

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du spørge nysgerrigt til Oliver uden kun at sende angrebet tilbage? Hvilke svar er du klar til at lytte til?

Mit valg og min begrundelse:

04 Gamle billeder

Om aftenen sender Oliver et gammelt klassebillede i gruppen. »Savner den gamle dig,« skriver han.

På billedet har du en skæv hætte og holder en juice i hånden. Du husker dagen. I havde grinet, fordi Oliver lige uden for billedet lavede tegn til fotografen.

Nu kommer der grinende reaktioner under opslaget. Du zoomer ind på dit eget ansigt. Du havde ikke syntes, det var pinligt før.

Du får lyst til at slette alle gamle billeder af dig. Så bliver du vred over, at en andens kommentar kan få dig til at ville fjerne et minde, du faktisk var glad for.

05 At blive fastholdt

I frikvarteret fortæller Oliver en gammel historie om dig. Han siger »sådan er du jo«, og de andre nikker.

Historien er sand. Du gjorde det. Men han fortæller den, som om den stadig kan forklare alle dine valg.

Du tænker på, hvor mange gange du selv har sagt, at Oliver altid skal være sjov, eller at en anden aldrig tør noget. Måske holder I alle sammen lidt fast i hinanden med den slags sætninger.

Du vil gerne have lov til at ændre dig. Du vil heller ikke have, at de mennesker, der kender dit liv, skal lade som om, du ikke har en fortid. Hvordan får man plads til begge dele?

06 Din egen usikkerhed

Torsdag føles tøjet forkert. Ikke fordi Oliver siger noget. Du har bare en dag, hvor spejlet virker fremmed.

Du overvejer den gamle hættetrøje. Så kommer en ny regel inde i hovedet: Hvis du tager den på, har Oliver måske ret. Du prøvede bare at være noget.

Det gør dig træt. Du havde ændret stil for at få mere frihed, og nu er den nye stil ved at blive noget, du skal forsvare hver morgen.

Du hænger begge trøjer på stolen. Måske er det ikke muligt at vælge sig selv én gang og derefter aldrig være i tvivl. Men du vil gerne finde ud af, hvilke valg der faktisk gør dig glad.

Hvad gør usikkerheden ved dig? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Den betyder, at jeg stadig undersøger, hvem jeg er

   Dine tanker ved valget: Hvilke valg gør dig glad, og hvilke føles som noget, du skal bevise? Hvordan kan du give dig selv lov til at undersøge forskellen?

2. Den betyder måske, at Oliver har ret

   Dine tanker ved valget: Hvad bygger Olivers vurdering på? Hvilken betydning vil du give hans blik i forhold til din egen oplevelse?

3. Jeg behøver ikke vide det hele endnu

> Dine tanker ved valget: Hvordan kan du være oprigtig, mens du stadig prøver dig frem? Hvad behøver du ikke kunne forklare endnu?

Mit valg og min begrundelse:

07 Ny gruppe

Du begynder at tale med et par elever, som kender musikken, du hører. De sender dig sange og bliver ivrige over detaljer, Oliver plejer at kalde støj.

Det er rart ikke først at skulle forklare, hvorfor du kan lide noget. Du bliver hængende i deres samtale og glemmer en aftale om at følges med Oliver til kantinen.

Han skriver: »Nå, du har skiftet venner.«

Du bliver vred over formuleringen. Så husker du aftalen. Du havde ikke valgt ham fra som menneske, men du havde faktisk ladet ham vente. De to ting må kunne skilles ad, uden at nogen af dem forsvinder.

08 Skyld

Du skriver undskyld for aftalen. Oliver svarer bare »fint«.

Du overvejer at love, at I skal være sammen i alle pauser resten af ugen. Det ville måske gøre ham glad nu. Du får samtidig en tung fornemmelse ved tanken.

Du vil gerne tage ansvar for at have glemt ham. Du vil ikke love dig tilbage til en version af hverdagen, hvor I kun må have hinanden.

Det er svært at forklare forskellen, fordi begge dele handler om tid sammen. Du åbner kalenderen og finder en eftermiddag, du faktisk har lyst til at tilbyde. Ikke som erstatning for din nye interesse, men som tid med ham.

09 Samtalen

Oliver møder dig ved cyklerne. »Du gider jo ikke os længere.«

Du er klar med et vredt svar. Så hører du, hvor lavt han siger det.

Han nævner kantinen, musikken og en aften, hvor du svarede sent. Du kan forklare hvert punkt, men det ville måske ikke svare på det, han egentlig er bange for.

»Jeg ved ikke, hvor jeg skal være i det her,« siger han til sidst.

Du havde troet, samtalen handlede om din ret til at være anderledes. Nu handler den også om hans frygt for at blive overflødig. Hans frygt giver ham ikke ret til at gøre grin med

dig. Den gør det lidt lettere at finde noget andet at svare med end vrede.

Hvad svarer du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg vil stadig være din ven, men jeg er også ved at ændre mig

   Dine tanker ved valget: Hvordan kan du tilbyde Oliver noget konkret i venskabet uden at love at forblive den samme? Hvilke grænser er vigtige for dig?

2. Du skal bare acceptere, at jeg er en anden nu

   Dine tanker ved valget: Hvad vil du beskytte med det tydelige svar? Er der en måde at beskytte det på og samtidig vise, at han stadig betyder noget?

3. Undskyld, jeg skal nok være mere som før

   Dine tanker ved valget: Hvad kan du oprigtigt undskylde for, og hvad vil du ikke undskylde for? Hvordan kan du skelne mellem en glemt aftale og din ret til at udvikle dig?

Mit valg og min begrundelse:

---

10 Navne

En elev spørger, om du er blevet »sådan en af dem«. Du spørger, hvem »dem« er.

Han nævner musik, mørkt tøj og en masse ting, du aldrig har sagt, du mener. Du er ved at svare, at du ikke er sådan,

men standser. Hvad er det egentlig, du kommer til at afvise sammen med mærkatet?

Nogle af de mennesker, han taler om, har hjulpet dig med at finde noget, du holder af. Du vil gerne høre til uden at skulle passe ind i hele pakken.

»Jeg kan lide musikken,« siger du. Det er et lille svar. Det er også det eneste af hans påstande, du faktisk havde brug for at bekræfte.

11 At vælge sit eget sprog

I den nye gruppe bruger de selv et navn om deres stil. Når de siger det, lyder det som en invitation. Når Oliver siger det med en bestemt stemme, lyder det som en begrænsning.

Det er det samme ord.

Du begynder at lægge mærke til, hvem der bruger et navn til at spørge, og hvem der bruger det til at afslutte et spørgsmål. »Er det noget, du kan lide?« giver plads til et svar. »Så er du altså sådan en« gør ikke.

Du prøver selv at beskrive Oliver uden ordet sjov. Der kommer flere ting frem, end du havde ventet. Nogle af dem har du ikke fortalt ham i lang tid.

12 Et gammelt fællesskab

Klassen planlægger en tur, og du kommer i gruppe med Oliver. I skal undersøge transport. Da han åbner køreplanen på hovedet på sin telefon, begynder I begge på den samme gamle joke.

Du griner uden at nå at tænke over, om den passer til den nye dig.

Bagefter arbejder I godt sammen. Oliver husker tiderne, du holder styr på priserne. Det er en rytme, kroppen næsten kender af sig selv.

Da I er færdige, mærker du lettelse og lidt forvirring. Hvis det gamle stadig føles godt, gør det så det nye mindre ægte? Eller havde du også selv fået for travlt med at forestille dig, at forandring kræver et farvel til alt?

Hvad lærer du af det? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. At forandring ikke behøver slette alt det gamle

   Dine tanker ved valget: Hvilke sider af det gamle vil du gerne beholde? Hvordan kan de eksistere sammen med noget nyt uden at blive en prøve på din ægthed?

2. At jeg måske slet ikke har ændret mig så meget

   Dine tanker ved valget: Hvilke ændringer betyder noget for dig, selv om andre måske ikke kan se dem? Hvad fortæller en fælles joke ikke om hele din udvikling?

3. At relationer kan ændre form uden at dø

> Dine tanker ved valget: Hvilke nye former for nærhed kunne du og Oliver finde? Hvad kræver det af jer begge?

Mit valg og min begrundelse:

13 Billedet igen

Du ser på klassebilledet igen. Denne gang lægger du mærke til græsset på dine bukser. Du husker, at I spillede bold lige før fotografen kom.

Du kan godt lide personen på billedet. Du behøver ikke klæde dig som den person i morgen.

Du skriver til Oliver, at du gerne vil have, at han spørger, før han bruger billeder af dig i jokes. Han svarer, at han ikke mente noget med det. Du skriver, at du ved, det ikke var en stor plan, men at det stadig ramte.

Der går lidt tid. Så fjerner han opslaget. Du gemmer selv billedet. Det er dit minde også.

14 Oliver

Oliver siger senere, at han var bange for at miste dig. Han siger det, mens I går, så han ikke behøver se lige på dig.

Du fortæller, at det gjorde det sværere at være tæt på ham, når du først skulle forsvare dit tøj.

»Ja,« siger han. »Det var nok ret dumt.«

Du får lyst til at gøre samtalen let ved at sige, at det ikke betød så meget. Men det gjorde det. I går lidt i stilhed i stedet.

Ved krydset spørger han om en af de sange, du hører. Du sender den. Du forventer ikke, at han kan lide den. Det betyder noget, at han spørger.

15 Den nye version

Næste mandag tager du den gamle hættetrøje på under den nye jakke. Du står ikke længe foran spejlet.

I skolen spørger Oliver, om du vil med i kantinen. Du siger ja og vinker til de andre på vejen. Ingen af delene behøver forklare hele dig.

Senere sender en fra den nye gruppe et billede af noget tøj og skriver, at det »helt sikkert er din stil«. Du smiler. Måske er det. Måske er det ikke.

Du kan mærke, at også et venligt billede af dig kan blive for lille, hvis du aldrig får lov til at bevæge dig ud af det. Denne gang svarer du: »Måske. Jeg prøver det, hvis jeg får lyst.«

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Hvem har ret til at definere, hvem du er?

2. Hvordan kan andres frygt for at miste dig komme til at ligne kritik?

3. Kan man være oprigtig, selv om man senere ændrer mening?

4. Hvornår hjælper etiketter, og hvornår begrænser de?

5. Skriv en tekst på fem linjer, der beskriver en person uden at bruge nogen faste identitetsmærkater.

6. Hvorfor er den glemte aftale med Oliver vigtig? Hvordan gør den konflikten mere kompliceret end en kamp mellem frihed og kontrol?

7. Sammenlign klassebilledets betydning, første og sidste gang fortælleren ser det. Hvad er ændret: billedet eller blikket?

FORTÆLLING 10 · ETISKE DILEMMAER

Svarene i mappen

Af Michael Larsen

Du finder svarene til prøven dagen før. Ingen ved, at du har set dem.

01 Mappen

Du skal hente et øveark fra klassens fælles mappe. Der ligger flere filer med næsten samme navn. Du klikker på en, hvor der står »Prøve fredag«, og ser først ordet »facit«, da dokumentet åbner.

Det første svar er et tal, du kæmpede med i går. Det andet står lige nedenunder. Du når at genkende opgaven, før du lukker fanen.

Lokalet er næsten tomt. Læreren er gået ud for at hjælpe en elev, og din sidemand henter vand.

Du ser på skærmen, der nu viser mappen igen. Filen ligner alle de andre filer. Alligevel er der noget ved situationen, som ikke kan lukkes med et kryds.

02 Tre sekunder

Du prøver at glemme tallet. Det gør det kun tydeligere. Du siger en anden regneregel inde i hovedet, men det første svar ligger stadig bagved.

Du havde ikke besluttet at snyde. Du havde besluttet at hente et ark. Det må betyde noget.

Du ser mod døren. Ingen reagerer. Du ved ikke, om systemet registrerer, hvilke filer der bliver åbnet, og du mærker, at tanken om en log fylder mere end tanken om selve prøven.

Det irriterer dig. Du ville gerne være sikker på, at dit næste valg handlede om, hvad du synes er rimeligt, og ikke kun om risikoen for at blive opdaget.

03 Første valg

Læreren kommer tilbage og spørger, om alle har fundet øvearket. Du kunne række hånden op nu. Du kunne bede om at tale med hende alene efter timen.

Du forestiller dig klassens suk, hvis prøven skal laves om. Du forestiller dig også, at hun ikke tror på, at du kun så to svar.

Det er forestillinger, ikke noget hun har sagt. Alligevel gør de hånden tung på bordet.

En ven spørger, hvilken fil I skal bruge. Du peger på øvearket. Du har lyst til at fortælle om den anden fil, bare for ikke at være alene med den. Så ville I være to, der skulle finde ud af, hvad viden forpligter til.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg fortæller læreren det med det samme

   Dine tanker ved valget: Hvordan kunne du fortælle præcist, hvad du så, uden at gætte på, hvad det betyder for prøven? Hvad frygter du, og hvad ved du faktisk om lærerens reaktion?

2. Jeg siger ingenting og prøver at glemme svarene

   Dine tanker ved valget: Kan man beslutte at glemme noget? Hvad kunne du gøre, hvis svarene bliver ved med at påvirke dig?

3. Jeg fortæller kun en ven om det

   Dine tanker ved valget: Hvad ønsker du hjælp til fra vennen? Hvordan kan du søge råd uden at sprede selve svarene eller adgangen til dem?

Mit valg og min begrundelse:

04 Fristelsen

Om aftenen åbner du den fælles mappe igen. Facitfilen ligger der stadig. Du ved ikke, om læreren har fået besked om den, eller om andre har åbnet den.

Nu er et klik noget andet end i formiddags. Du ved præcis, hvad du vil få at se.

Du flytter markøren hen over navnet. På skrivebordet ligger dine noter med overstregninger og et spørgsmål, du stadig ikke kan løse. Du er træt af at føle dig usikker.

Du åbner øvearket i stedet og bliver siddende. Muligheden for den nemme løsning forsvinder ikke, fordi du denne ene gang lod den ligge. Den ligger stadig få centimeter fra dine fingre.

05 Argumenterne

Du begynder at argumentere med dig selv. Læreren burde have lagt filen det rigtige sted. Andre har sikkert allerede set den. Du har arbejdet hårdt nok til at fortjene en god prøve.

Hvert argument giver et øjebliks lettelse. Så kommer et spørgsmål tilbage: Ville du bruge den samme forklaring, hvis det var en anden, der fik en fordel, mens du ikke gjorde?

Du bliver irriteret på det spørgsmål. Det er meget lettere at have principper, når man ikke selv sidder med en opgave, man ikke kan finde ud af.

Du ser på dine noter igen. Måske er netop presset en del af det, du skal forstå om dit valg, frem for en grund til ikke at undersøge det.

06 Ansvar

På øvearket står der, at prøven skal vise, hvad I har brug for at arbejde videre med. Du har mest tænkt på, om resultatet bliver godt eller dårligt.

Hvis du bruger facit, kan papiret bagefter fortælle, at du kan noget, du endnu ikke kan. Det kunne føles rart. Det kunne også betyde, at du ikke får hjælp til det svære.

Samtidig er det læreren, der har lavet fejlen. Du har ikke bedt om det her ansvar midt i dine lektier.

Du prøver at skille to spørgsmål ad: Hvem skabte situationen? Og hvad kan du selv vælge at gøre, nu hvor du står i den?

Hvad mener du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Lærerens fejl ændrer ikke mit ansvar

> Dine tanker ved valget: Hvilken forskel er der på lærerens ansvar for fejlen og dit ansvar for næste klik? Kan begge ansvar være reelle samtidig?

2. Hvis systemet fejler, er det ikke mit problem

   Dine tanker ved valget: Hvilke muligheder har du, selv om du ikke skabte situationen? Hvem bliver berørt, hvis filen fortsat ligger tilgængelig?

3. Det afhænger af, hvor meget prøven betyder

   Dine tanker ved valget: Hvordan ændrer pres din vurdering? Ville du acceptere samme undtagelse for en anden elev, som konkurrerede med dig?

Mit valg og min begrundelse:

07 Vennen

Sia skriver, at hun ikke kan finde ud af opgaverne. Hun sender et billede af et ark, hvor hun har visket så meget, at papiret er blevet gråt.

»Jeg kommer til at se så dum ud.«

Du ved, hvor meget hun har øvet sig. Hun hjalp dig med en aflevering i sidste uge og blev, indtil I var færdige.

Facitfilen får pludselig en anden betydning. Det er ikke længere kun en fristelse til at hjælpe dig selv. Det kunne også være noget, du gav til en ven, der havde brug for det.

Du begynder at skrive, at du kender en genvej. Så standser du ved ordet hjælp. Hvilken slags hjælp ville det være i morgen, og hvilken slags om en måned?

08 Omsorg

Du ringer til Sia. I prøver en af opgaverne sammen. Hun forstår det første trin, men går i stå ved det næste.

Du opdager, at det er netop et af svarene, du så. Du kender resultatet og er ikke helt sikker på fremgangsmåden.

»Hvordan ved du det?« spørger hun.

Du siger, at I skal prøve at regne det igennem. Det tager tid. Der er stille i telefonen, mens I hver især skriver.

Du har lyst til at spare hende for nederlaget. Du vil også gerne spare dig selv for at fortælle, hvorfor du allerede kendte tallet. Omsorg og selvbeskyttelse er blevet blandet sammen, før du nåede at opdage det.

09 Beskeden

Sia ler træt. »Hvis du vidste noget, der kunne redde mig, ville du sige det, ikke?«

Hun mener ikke, at du skal afsløre en hemmelig fil. Hun ved ikke, at den findes. Men spørgsmålet rammer alligevel præcist.

Du kunne fortælle hende, hvor den ligger. Du kunne nøjes med at fortælle, at du har set noget, du ikke skulle. Du kunne også fortsætte med at øve og bagefter søge hjælp til fejlen i mappen.

Ingen af mulighederne giver dig den lette følelse af bare at være en god ven. Måske ville Sia blive taknemmelig for svarene. Måske ville hun blive vred over at blive trukket ind i noget, hun aldrig bad om.

Hvad gør du? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. Jeg fortæller hende ikke om filen, men hjælper hende med at øve

   Dine tanker ved valget: Hvilken hjælp kan du give Sia, som også hjælper hende efter prøven? Hvad gør du, hvis du selv mangler forståelsen?

2. Jeg fortæller hende, hvor filen er

   Dine tanker ved valget: Hvad kunne Sia få ud af svarene, og hvad kunne hun miste? Har hun bedt om at blive inddraget i den risiko?

3. Jeg fortæller hende, at jeg har set noget, men ikke vil dele det

   Dine tanker ved valget: Hvad vil du opnå ved at fortælle om filen uden at dele den? Hvordan kan du undgå at gøre hendes uro større?

Mit valg og min begrundelse:

10 Natten

I sengen tænker du på prøven og på de to svar. Du prøver at afgøre, hvor meget de allerede har påvirket din viden. Det kan du ikke måle.

Du forestiller dig, at læreren spørger, om nogen så filen. I én version siger du ja. I en anden ser du bare ned.

Begge versioner gør dig urolig af forskellige grunde.

Du tænker på, om dårlig samvittighed altid peger rigtigt. Man kan jo også skamme sig over noget, man ikke selv valgte. Måske er følelsen et signal om at undersøge situationen, ikke et færdigt bevis på, at du er et bestemt slags menneske.

11 Morgenen

Næste morgen ligger prøverne i en stak på lærerens bord. Sia sætter sig ved siden af dig og siger, at den sidste opgave gav mere mening efter jeres samtale. Du bliver glad og får samtidig et stik i maven.

Læreren beder jer finde blyanter frem. Du kan stadig bede om at tale med hende. Du kan fortælle, at du kom til at åbne filen, og lade hende afgøre, hvad der skal ske med prøven.

Du forestiller dig igen de andres irritation. Så ser du på læreren. Hun ligner ikke den vrede person, du talte med inde i hovedet i nat. Hun prøver at få projektoren til at virke.

12 Fællesskabets pris

Hvis prøven udsættes, bliver flere sure. Nogen har øvet hele aftenen. En elev har glædet sig til at få den overstået. Det er ikke ligegyldige hensyn.

Hvis I gennemfører, ved du ikke, om alle bliver målt på det samme grundlag. Måske har flere set svarene. Måske kun du.

Du prøver at regne dig frem til en løsning, der ikke generer nogen, og kan ikke finde den. Du kan dog se, at det ikke behøver være dig, der opfinder en ny prøve eller vurderer alles skyld.

Det, du kan fortælle, er mindre og mere præcist: hvilken fil du åbnede, og hvad du nåede at se.

Hvad vejer tungest? Begrund dit mulige valg. Du må også formulere en anden mulighed.

1. At prøven er fair for alle

   Dine tanker ved valget: Hvad betyder en fair prøve i denne situation? Hvem skal afgøre, hvordan fejlen bedst bliver rettet?

2. At undgå at skabe problemer for hele klassen

   Dine tanker ved valget: Hvilke problemer undgår du nu, og hvilke kan opstå senere? Hvordan vejer du klassens besvær mod den skjulte fordel?

3. At læreren selv må opdage sin fejl

   Dine tanker ved valget: Hvad ved du, som læreren har brug for at vide? Kan du give den oplysning uden at overtage ansvaret for hendes fejl?

Mit valg og min begrundelse:

---

13 Afsløringen

En anden elev rækker hånden op, før prøverne bliver delt ud. »Der ligger altså en fil med svar i mappen.«

Læreren standser. Der går et øjeblik, før hun åbner sin computer. Du ser på dine hænder.

Først bliver du lettet. Så skammer du dig over lettelsen, som om den i sig selv afslører noget grimt.

Læreren siger, at prøven må vente, mens hun får overblik. Nogen sukker. Sia læner sig tilbage og lukker øjnene.

Du har stadig noget at fortælle, men nu kan du lade en anden være den, der skabte det besværlige øjeblik. Det gør valget lettere at skjule. Det gør det ikke automatisk lettere at forstå.

14 Samtalen

Læreren fortæller, at hun lagde filen forkert. Hun undskylder for det ekstra besvær og beder dem, der har åbnet den, om at fortælle hende det, så hun kan planlægge en fair prøve.

»At komme til at se noget er ikke det samme som bevidst at lede efter svar,« siger hun. »Jeg vil gerne vide, hvad der faktisk skete.«

Du havde forestillet dig en anklage. Nu er der et spørgsmål.

Nogen er stadig irriterede over udsættelsen. En anden siger, at det er godt, fejlen blev opdaget. Der findes altså ikke kun den ene reaktion, du frygtede. Du får endnu en mulighed for at svare på virkeligheden frem for din forestilling om den.

15 Det usynlige valg

Efter timen bliver du siddende lidt. Læreren samler papirerne og spørger, om du mangler noget.

Du tænker på de to tal og på alle de forklaringer, du prøvede af i går. Du tænker også på den elev, der rakte hånden op. Du ved ikke, om det var let for vedkommende. Du så kun hånden.

»Der er noget med filen,« begynder du.

Læreren lægger papirerne fra sig.

Du behøver ikke kalde dig selv ærlig eller uærlig, før du kan fortælle, hvad der skete. Du kan begynde med det øjeblik, hvor du klikkede, og prøve at lade være med at gøre historien pænere, end den var.

Efterrefleksion

Tal sammen, eller vælg spørgsmål at skrive om. Vis gerne, hvor i fortællingen du finder grundlag for din tolkning.

1. Er det snyd at se noget ved et uheld? Hvornår ændrer situationen karakter?

2. Gør lærerens fejl dit ansvar mindre?

3. Hvorfor kan det føles mere acceptabelt at bryde en regel for at hjælpe en ven?

4. Hvad er forskellen på dårlig samvittighed og frygt for at blive opdaget?

5. Skriv to argumenter: ét for at fortælle læreren og ét for at tie. Vurder derefter, hvilket argument du finder stærkest og hvorfor.

6. Hvor skifter fortællerens viden og handlemuligheder karakter? Brug mindst tre konkrete øjeblikke fra historien.

7. Sammenlign den forestillede lærer om natten med læreren i klassen. Hvordan påvirker fortællerens forventninger valgene?